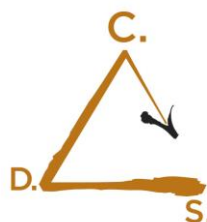
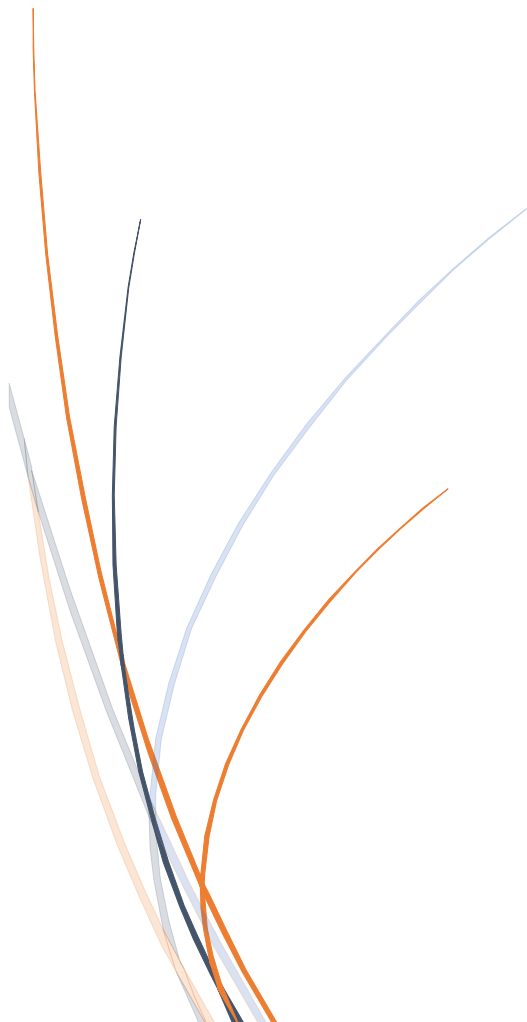

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Partycypacyjna diagnoza oferty kulturalnej dostępnej w gminie Kłaj

Kraków, 2019 r.

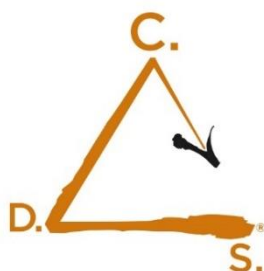

Centrum Doradztwa
Strategicznego

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

**Realizacja partycypacyjnej diagnozy:
Centrum Doradztwa Strategicznego s.c.
D. Bieńkowska, C. Ulasiński, J. Szymańska, M. Widuch**

Centrum Doradztwa Strategicznego

Zespół badawczy Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bieńkowska, C. Ulasiński, J. Szymańska, M. Widuch zaangażowany w realizację działań badawczo-partycypacyjnych i opracowanie dokumentu:

Antonina Lisiecka

Cezary Ulasiński

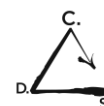
Dagmara Bieńkowska

Katarzyna Gembal

Paweł Sacha

Opracowanie:

Centrum Doradztwa Strategicznego, 30 – 103 Kraków ul. Włóczków 22/3,
Tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85, www.cds.krakow.pl e-mail: cds@cds.krakow.pl

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Spis treści

Wprowadzenie	3
Część 1. Charakterystyka oferty kulturalnej dostępnej w gminie Kłaj	6
Mocne i słabe strony dostępnej oferty	7
Część 2. Aktywność kulturalna mieszkańców, opinie i potrzeby w zakresie oferty	10
Realizowane aktywności i potrzeby – dzieci	10
Realizowane aktywności i potrzeby – młodzież	15
Realizowane aktywności i potrzeby – seniorzy	22
Część 3. Wnioski i rekomendacje w zakresie rozwoju oferty	32
Obecnie dostępna oferta kulturalna w gminie Kłaj – główne wnioski	32
Główne kierunki rozwoju oferty czasu wolnego w gminie Kłaj i rekomendacje w tym zakresie	34
Kluczowe potrzeby twórców/organizatorów oferty, wsparcie niezbędne do rozwoju oferty ...	35

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Wprowadzenie

Dokument diagnozy obecnej oferty kulturalnej dostępnej w gminie Kłaj został opracowany przez Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bieńkowska, C. Ulasiński, J. Szymańska, M. Widuch na zlecenie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Powiatu Wielickiego” (LGD). Prace diagnostyczne były prowadzone w ramach projektu partycypacyjnej diagnozy dla obecnej oferty kulturalnej dostępnej w poszczególnych gminach LGD (gmina Wieliczka, gmina Niepołomice, gmina Kłaj).

Celem projektu było poznanie opinii lokalnej społeczności na temat istniejącej oferty kulturalnej, zidentyfikowanie mocnych i słabych stron oferty, a także określenie potrzeb mieszkańców w zakresie jej rozwoju, m.in. z uwzględnieniem poszczególnych grup wiekowych – dzieci, młodzieży, seniorów.

Na potrzeby realizacji projektu termin „oferta kulturalna” rozumiano dość szeroko, traktując go jako równoważny z „ofertą czasu wolnego” – czyli jako pojęcie obejmujące zarówno zajęcia i wydarzenia konwencjonalnie określane jako kulturalne (np. koncerty, wystawy, spotkania autorskie), jak i rozrywkowe, edukacyjne, sportowe.

Diagnozę przeprowadzono w sposób partycypacyjny, tj. pozwalający na poznanie opinii mieszkańców oraz ich aktywne zaangażowanie w proces prac diagnostycznych¹. W każdej gminie w projekcie wzięło udział co najmniej 75 osób – w tym min. 25 przedstawicieli dzieci, min. 25 przedstawicieli młodzieży, min. 25 seniorów (uczestnicy wyłonieni w drodze rekrutacji: zamieszczono ogłoszenie o realizacji projektu na stronach internetowych LGD oraz stronie Facebooka LGD, następnie rejestrację prowadzono telefonicznie i e-mailowo). Do tego w proces tworzenia włączeni zostali przedstawiciele lokalnych instytucji kulturalnych, twórcy/organizatorzy oferty kulturalnej (lokalni eksperci).

Należy podkreślić, że z uwagi na partycypacyjny charakter diagnozy, założeniem projektu nie było stworzenie zamkniętego kompendium czy wyczerpującego zestawienia dla całej oferty czasu

¹ W działania partycypacyjno-badawcze zaangażowali się m.in. przedstawiciele następujących instytucji: a) z terenu gminy Wieliczka: Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Węgrzyczkach Wielkich, Poniedziałkowy Klub Seniora, Urząd Miasta i Gminy Wieliczka, Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Wieliczce, Centrum Kultury i Turystyki w Wieliczce, Muzeum Żup Krakowskich w Wieliczce, Stowarzyszenie Przyjaciół Kokotowa, Stowarzyszenie Dom dla Kultury, Solne Miasto; b) z terenu gminy Niepołomice: Szkoła Podstawowa nr 1 w Niepołomicach, Szkoła Podstawowa nr 2 w Niepołomicach, Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Niepołomickiej, Uniwersytet Trzeciego Wieku w Niepołomicach, Klub Seniora – Dom Kultury w Zabierzowie Bocheńskim, Rada Seniorów Gminy Niepołomice, Urząd Miasta i Gminy Niepołomice, Biblioteka Publiczna w Niepołomicach, Małopolskie Centrum Dźwięku i Słowa, Centrum Kultury w Niepołomicach, Fundacja Dom Kultury INSPIRO w Podłężu, Muzeum Niepołomickie, Fundacja – Zamek Królewski w Niepołomicach, Młodzieżowe Obserwatorium Astronomiczne, Dom Pełen Kultury w Staniątkach prowadzony przez Stowarzyszenie Pomoc Bliźniemu; c) z terenu gminy Kłaj: Szkoła Podstawowa w Kłaju, Szkoła Podstawowa w Szarowie, Uniwersytet Trzeciego Wieku, Urząd Gminy Kłaj, Gminna Biblioteka Publiczna, Fundacja im. Władysława Żeleńskiego, Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Kłaj, Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Targowisko, Stowarzyszenie Świat Przyjaciół”, Stowarzyszenie Życzliwa Dłoń prowadzące Centrum Rozwoju Dzieci i Młodzieży „Jaskółka, Gminna Izba Regionalna (zawieszona działalność), sołtysi – opiekunowie świetlic, wiejskich domów kultury, Koło Gospodyń Wiejskich. Wszystkim bardzo dziękujemy za współpracę i aktywność!

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

wolnego w danej gminie, a analiza wybranych jej elementów (wydarzeń, zajęć) szczególnie ważnych dla mieszkańców – poruszanych przez uczestników działań badawczych.

Prace nad diagnozą prowadzono w okresie wrzesień-grudzień 2019 r. W tym czasie zrealizowano następujące działania partycypacyjno-badawcze:

- Technikę pn. Badania w działaniu realizowaną z udziałem dzieci, młodzieży i seniorów z gmin wchodzących w skład LGD (grupę dzieci reprezentowali uczniowie IV klasy szkoły podstawowej, młodzież – uczniowie VIII klasy szkoły podstawowej, seniorów – osoby zrzeszone w ramach Koła Seniora/Uniwersytetu III Wieku). Dla każdej gminy przeprowadzono osobne badanie w działaniu – czyli 3 warsztaty (po minimum 1 spotkaniu dla przedstawicieli każdej grupy wiekowej), podczas których przeprowadzono badanie opinii w formie ankiety audytoryjnej wraz z omówieniem. W technice wzięło łącznie udział 275 osób (gmina Wieliczka: 32 przedstawicieli dzieci, 27 przedstawicieli młodzieży i 26 przedstawicieli seniorów; gmina Niepołomice: 36 przedstawicieli dzieci, 25 - młodzieży i 25 seniorów; gmina Kłaj: 32 przedstawicieli dzieci, 43 – młodzieży, 29 – seniorów).
- Zogniskowane wywiady grupowe (Focus group interview - FGI) z przedstawicielami lokalnych instytucji kulturalnych, twórcami/organizatorami oferty kulturalnej. Łącznie zrealizowano 3 FGI z udziałem 5 – 8 osób (po 1 FGI w każdej gminie: 18.10.2019 – Kłaj, 7 osób; 21.10.2019 – Niepołomice, 6 osób; 25.10.2019 – Wieliczka, 5 osób). FGI miał formę dyskusji prowadzonej przez moderatora, podczas której poruszano m.in. takie tematy jak mocne i słabe strony dostępnej oferty, lokalne potencjały, aktywność mieszkańców, współpraca międzygminna, kierunki rozwoju oferty kulturalnej (potrzeby mieszkańców, potrzeby instytucji/organizatorów oferty).
- Pogłębione wywiady indywidualne (Individual In-depth Interview - IDI) z przedstawicielami lokalnych instytucji kulturalnych, twórcami/organizatorami oferty kulturalnej itp. IDI prowadzono w formie bezpośredniej rozmowy badacza (moderatora) z respondentem. Łącznie zrealizowano 9 wywiadów indywidualnych (po 3 IDI w każdej gminie). Wywiady pozwoliły na pogłębienie kwestii dotyczących m.in. oferty kulturalnej gminy i jej odbiorców, potrzeb i pomysłów w zakresie rozwoju oferty.

Diagnoza wpłynęła także na wzmocnienie kapitału społecznego w sposób pośredni oraz bezpośredni. Bezpośrednio w odniesieniu do samych uczestników badań poprzez podniesienie ich świadomości co do zapotrzebowania na ofertę kulturalną. Dzięki jej przeprowadzeniu ponad 225 osób lepiej poznało swoje oczekiwania wobec oferty kulturalnej oraz możliwości jej współkształtowania jako aktywni obywatele. W sposób pośredni diagnoza będzie narzędziem pomocnym podczas planowania i organizowania przyszłych wydarzeń kulturalnych czy programowania wsparcia w tym zakresie, tak aby oferta czasu wolnego odpowiadała realnym potrzebom mieszkańców.

Niniejszy dokument podzielono na 3 części. W pierwszej znajduje się ogólna charakterystyka dostępnej oferty kulturalnej w gminie Kłaj (kluczowa oferta, mocne i słabe strony, preferowane kierunki rozwoju). Druga część to omówienie aktywności kulturalnej mieszkańców, ich opinii na

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

temat istniejącej oferty i potrzeb w zakresie jej rozwoju (m.in. za pomocą prezentacji wyników badań w działaniu). Ostatni rozdział – podsumowanie – zawiera kluczowe wnioski oraz rekomendacje dla dalszych działań.

Do przygotowania diagnozy wykorzystano przede wszystkim dane wywołane – pozyskane celowo w ramach realizacji projektu opinie mieszkańców i lokalnych ekspertów (badania w działaniu, wywiady indywidualne i grupowe – fokusy), które uzupełniono danymi zastanymi z ogólnodostępnych źródeł, m.in. lokalna prasa (np. „Puls Wieliczki”, „Panorama Powiatu Wielickiego”, „Gazeta Niepołomska”, „Kulturetka – kwartalnik Gminnej Biblioteki Publicznej w Kłaju”), informacje publikowane na stronach internetowych i portalach społecznościowych poszczególnych gmin, instytucji kulturalnych, lokalnych stowarzyszeń, twórców/organizatorów oferty kulturalnej.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Część 1. Charakterystyka oferty kulturalnej dostępnej w gminie Kłaj

Gmina wiejska Kłaj to najmniejsza pod względem powierzchni (65 km²) oraz liczby ludności gmina wchodząca w skład Lokalnej Grupy Działania „Powiatu Wielickiego”. W jej skład wchodzi 8 sołectw, które zamieszkuje ok. 10, 4 tys. osób, z czego ok. 1/3 to mieszkańcy Kłaja (BDL GUS stan na koniec 2018r.). Na terenie gminy ofertę spędzania czasu wolnego tworzą/organizują zarówno instytucje publiczne, jak i stowarzyszenia pozarządowe, nieformalne grupy mieszkańców, rzadziej inicjatywy prywatne. Kłaj, pomimo, że ogrywa rolę największej centralnej miejscowości, nie jest ośrodkiem skupiającym instytucje kulturotwórcze i dostępne propozycje w zakresie zorganizowanych form spędzania czasu wolnego - gminę w tym zakresie charakteryzuje względnie równomierne ich rozmieszczenie.

Wśród kluczowych instytucjonalnych twórców / organizatorów oferty czasu wolnego na terenie gminy należy wymienić m.in. domy kultury w sołectwach (wszędzie, z wyjątkiem Kłaja, w którym wkrótce ma powstać), Gminną Bibliotekę Publiczną, Pałac Żeleńskich (Fundację im. Władysława Żeleńskiego) oraz Gminną Izbę Regionalną (obecnie zawieszona działalność ze względu na brak siedziby). Nie bez znaczenia jest działalność Urzędu Gminy, a zwłaszcza Referatu Promocji, Kultury i Sportu, odpowiedzialnego za organizację wydarzeń gminnych. Szczególną rolę odgrywają tu stowarzyszenia i nieformalne grupy tworzone przez lokalną społeczność, często działające wyłącznie w skali jednego sołectwa: Koła Gospodyń Wiejskich, zespoły folklorystyczne, chór Gaudium, Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Kłaj, Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Targowisko, kluby sportowe (np. „Szachownica”, „Wolni Kłaj”) czy Uniwersytet Trzeciego Wieku. W zakresie oferty czasu wolnego dla dzieci istotna jest też działalność szkół, placówek wsparcia, np. Placówki Wsparcia Dziennego „Jaskółka”. Lokalni eksperci zwracali uwagę, że znacząca część dostępnej w gminie oferty to „efekt pasji, wolontariackiego zaangażowania lokalnych aktywistów”.

W odróżnieniu od gmin miejsko-wiejskich również objętych badaniem (Niepołomice i Wieliczka), a posiadających duży, centralny ośrodek, gmina Kłaj składa się z niewielkich sołectw liczących od 0,4 do 3,4 tys. mieszkańców, pomiędzy którymi oferta czasu wolnego rozkłada się w miarę równomiernie. Obecnie na terenie gminy dobrze rozwinięta jest oferta sportowa – zarówno w zakresie infrastruktury, jak i regularnych zajęć czy wydarzeń, turniejów. Poza tym dominują aktywności takie jak: otwarte imprezy gminne/sołectkie, otwarte spotkania i wykłady, zajęcia edukacyjno-artystyczne dla dzieci i rodzin, propozycje dla seniorów.

W opinii twórców i organizatorów oferty najpopularniejsze wśród mieszkańców są nieodpłatne, ogólnodostępne festyny, zawody i imprezy lokalne (np. Piknik u Wójta, Dni Targowiska), zajęcia sportowe oraz zajęcia skierowane do dzieci, które są prowadzone w domach kultury i przy szkołach. Zainteresowaniem seniorów cieszą również spotkania Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Dzieci i młodzież mają ponadto możliwość włączenia się do aktywności grup przykościelnych (schole lub grupy apostołskie). Natomiast kino, teatr, koncerty czy wystawy sztuki zwykle są dla mieszkańców celem wyjazdów do Krakowa, Niepołomic lub Wieliczki.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Mocne i słabe strony dostępnej oferty

Na podstawie przeprowadzonych badań z mieszkańcami oraz twórcami/organizatorami oferty kulturalnej, można wskazać następujące **mocne strony** oferty obecnie dostępnej na terenie gminy Kłaj:

- **Infrastruktura sportowo-rekreacyjna:** na terenie gminy w ostatnich latach powstały nowe obiekty pozwalające mieszkańcom na aktywne spędzanie czasu, planowane są kolejne inwestycje, aby rozwijać i odnawiać tego typu infrastrukturę. Wśród elementów budujących potencjał w zakresie oferty sportowej warto wskazać m.in. hale sportowe w Kłaju, Szarowie i Targowisku (wykorzystywane przez uczniów, ale także z możliwością wynajmu w godzinach popołudniowych i w weekendy), skatepark i urządzenia do Street Workoutu w Kłaju, kompleks lekkoatletyczny w Kłaju (dysponujący m.in. wielofunkcyjnym boiskiem oraz bieżnią – jedną z dwóch w powiecie wielickim), place zabaw, boiska drużyn piłkarskich oraz boiska szkolne.
- **Dostępność domów kultury:** w 8 miejscowościach, z wyjątkiem Kłaja, znajdują się wiejskie domy kultury. To odnowione, wyremontowane obiekty, które zapewniają przestrzeń na organizację zajęć i wydarzeń o różnym charakterze. Stanowią też bazę do rozwoju stałej oferty edukacyjno-artystycznej – dostępnej dla mieszkańców poszczególnych sołectw.
- **Zróżnicowana oferta dla dzieci:** istnieje stosunkowo wiele propozycji skierowanych do młodszych mieszkańców, zarówno w zakresie aktywności sportowych, jak i warsztatowo-edukacyjnych, np. sekcja szachowa, sekcja piłki ręcznej, drużyny piłkarskie, zajęcia plastyczne czy muzyczne itp.
- **Aktywne organizacje, działalność oddolna:** w gminie działa stała grupa mieszkańców, którzy od lat wspierają tworzenie nowych działań na rzecz społeczności. Są to stowarzyszenia, ale i pojedyncze osoby, które współtworzą ofertę czasu wolnego, dzięki nim na terenie gminy pojawiają się takie inicjatywy jak np. sekcja szachowa, sekcja piłki ręcznej, wykłady i spotkania dla seniorów, chór Gaudium, warsztaty dla dzieci. Istotna jest w tym kontekście współpraca z sołtysami. W ostatnim czasie zauważa się też odrodzenie kół gospodyń wiejskich – ruch spotyka się z entuzjazmem mieszkańców, przybywa młodych osób angażujących się w działania.
- **Oferta Pałacu Żeleńskich w Grodkowicach:** organizowane koncerty muzyki poważnej to propozycje na wysokim poziomie, przyciągają widownię ponadlokalną („propozycja dla koneserów”).
- **Spotkania tematyczne:** spotkania, wykłady, slajdowiska, zwłaszcza o tematyce podróżniczej, dotyczące kultur świata, cieszą się zainteresowaniem mieszkańców i obecność takich propozycji zdecydowanie wzbogaca istniejącą ofertę. W tym kontekście doceniane są wydarzenia organizowane w bibliotece, których kameralna formuła daje większy komfort uczestnictwa, pozwala na skupienie, spokojną rozmowę itp.
- **Festyny, imprezy lokalne:** otwarte wydarzenie gminne, jak i te o mniejszej skali, cieszą się dużą popularnością wśród mieszkańców, corocznie przyciągają wielu z nich, m.in. Piknik u Wójta czy

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Dni Szarowa, Dni Targowiska. Ważnym ich dopełnieniem są wydarzenia zapewniające atrakcje dla dzieci, jak np. Mikołajki czy gminny Dzień Dziecka. Dawniej, w opinii lokalnych ekspertów, dominowało przekonanie, że „w Kłaju imprezy się nie udają”, które obecnie zostało przełamane.

- **Rozwijająca się oferta dla seniorów:** na terenie gminy pojawia się coraz więcej propozycji skierowanych do seniorów. W tym kontekście warto wymienić m.in. ofertę realizowaną przez Uniwersytetu Trzeciego Wieku, Klub Seniora (prowadzony przez Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Targowisko), Bibliotekę, Regionalne Koła Historycznego „Zadora” i in.
- **Lokalny patriotyzm:** mieszkańcy są silnie związani z tym, co dzieje się w ich miejscowości, starają się wspierać rozwój swoich miejscowości.

W zakresie obecnej oferty spędzania czasu wolnego na terenie gminy Kłaj zauważa się też pewne wyzwania i kwestie wymagające dopracowania, **tzw. słabe strony:**

- **Brak domu kultury w Kłaju oraz stałej zorganizowanej oferty w wiejskich domach kultury:** ze względu na brak instytucji w centralnym ośrodku gminy, stała oferta zajęciowa w Kłaju jest obecnie dość ograniczona (trwa budowa Gminnego Ośrodka/Centrum Kultury). Różnie kształtuje się działalności świetlic/domów kultury w poszczególnych sołectwach, jednak w większości nie funkcjonuje stały grafik zajęciowy, brakuje też animatorów kulturalnych, którzy odpowiedzialiby za koordynację i organizację oferty całodniowej w wiejskich domach kultury.
- **Deficyt cyklicznych propozycji:** oferta cotygodniowych czy weekendowych spotkań jest skromna, a niektóre inicjatywy są podejmowane jednorazowo, co często wynika z trudności w pozyskaniu stałego finansowania.
- **Niska skuteczność działań informacyjnych:** cały czas wśród części mieszkańców panuje opinia, że „nic się w Kłaju nie dzieje”. Brakuje ogólnodostępnego wspólnego kalendarza, który pełniłby funkcję „centrum informacyjnego” – zbierał ofertę różnych podmiotów realizowaną w różnych miejscowościach.
- **Słaba koordynacja działań:** zdarza się, że proponowane w gminie zajęcia i wydarzenia odbywają się w tym samym czasie, ograniczając w ten sposób możliwość uczestnictwa – brakuje współpracy między organizatorami przy planowaniu oferty.
- **Niewystarczające zróżnicowanie:** lokalni eksperci zwracali uwagę na pewne deficyty w zakresie oferty kulturalnej, zwłaszcza na tle propozycji sportowych i rozrywkowych, np. przedstawień teatralnych, pokazów filmowych. Brakuje także konkretnych propozycji skierowanych do określonych grup wiekowych, np. atrakcyjnych zajęć dla młodzieży czy zajęć sportowych dla seniorów.
- **Wąska grupa odbiorców:** osoby odpowiedzialne za tworzenie miejscowej oferty oraz jej uczestnicy to często te same osoby. Zauważa się też, że w wydarzeniach kulturalnych

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

zazwyczaj bierze udział ta sama grupa „stałych bywalców”, a rzadko udaje się zaangażować nowych ludzi.

- **Deficyty w zakresie infrastruktury:** sala widowiskowa w Urzędzie Gminy stanowi w opinii badanych jedyne miejsce umożliwiające organizację wydarzeń „pod dachem”; np. biblioteka dysponuje kameralnymi przestrzeniami, niemożliwymi do wykorzystania przy większych inicjatywach. Zarówno w Kłaju, jak i pozostałych sołectwach, ograniczeniem w prowadzeniu działalności kulturalnej dla niektórych organizatorów jest brak stałej siedziby/lokalu o odpowiednich warunkach. Mieszkańcy zwracali także uwagę na ograniczoną dostępność miejsc na spotkania: ogólnodostępnych przestrzeni, w których można porozmawiać z rówieśnikami, napić się kawy, przeczytać książkę/prasę itp.
- **Ograniczone wsparcie finansowe dla działalności kulturalnej:** lokalni eksperci zwracali uwagę, na pewną dysproporcję w finansowaniu ze względu na typ wydarzeń: więcej środków przeznacza się na sport, a kultura otrzymuje mniejsze dotacje. Występują też trudności z pozyskiwaniem prywatnych sponsorów na tego typu inicjatywy, a znalezienie zewnętrznego wsparcia wymaga dużego wysiłku („Niby mamy na terenie gminy bogate firmy, ale słabo angażują się we wspieranie wydarzeń kulturalnych, chętniej – sportowych. W przypadku organizacji mniejszych, lokalnych wydarzeń – możemy liczyć na pomoc drobnych przedsiębiorców, związanych z daną miejscowością, jednak jest to często przysłowiowa kropla w morzu potrzeb” – lokalni eksperci). Organizatorzy lokalnej oferty jako utrudnienie wskazywali na brak możliwości biletowania imprez dofinansowanych np. przez gminę - uniemożliwia im to zachowania ciągłości finansowej oraz uzbierania kwoty wyjściowej np. na kolejne wydarzenia.
- **Utrudniona dostępność:** ze względu na brak lokalnej linii autobusowej / busa, mobilność mieszkańców w zakresie przemieszczania po terytorium gminy jest ograniczona – osoby nieposiadające samochodu muszą liczyć na to, że ktoś je podwiezie. Paradoksalnie, komunikacją zbiorową łatwiej dostać się z Kłaja łatwiej do Krakowa niż do innych sołectw gminy.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Część 2. Aktywność kulturalna mieszkańców, opinie i potrzeby w zakresie oferty

W celu zdiagnozowania sposobów spędzania czasu wolnego poszczególnych grup wiekowych mieszkańców oraz poznania opinii na temat obecnej oferty kulturalnej i potrzeb w zakresie jej rozwoju przeprowadzona została technika pn. Badania w działaniu. Wzięli w niej udział przedstawiciele trzech grup: dzieci, młodzieży i seniorów. Badania realizowano na niewielkich próbach (min. 25 osób z każdej grupy wiekowej), dlatego też zebrane dane można rozpatrywać bardziej w ujęciu jakościowym – nie mają one charakteru reprezentatywnego dla mieszkańców gminy. Przedstawiają natomiast pewne preferencje i tendencje zauważalne wśród uczestników działań badawczo-partycypacyjnych, świadczą o występowaniu cech czy zjawisk charakterystycznych dla danych grup wiekowych. Tym samym dają wyobrażenie na temat potrzeb mieszkańców w zakresie rozwoju oferty kulturalnej.

Realizowane aktywności i potrzeby – dzieci

W ramach działań badawczych do współtworzenia diagnozy włączono najmłodszych mieszkańców gminy. Tę grupę reprezentowali uczniowie klas IV szkoły podstawowej. W technice pn. Badania w działaniu wzięły udział 32 osoby (16 uczniów i 15 uczennic, 1 osoba nie oznaczyła płci w ankiecie). Blisko połowa ankietowanych (14) mieszka w Szarowie, 11 osób w Kłaju, a pozostałe m.in. w Dąbrowie, Łysokaniach.

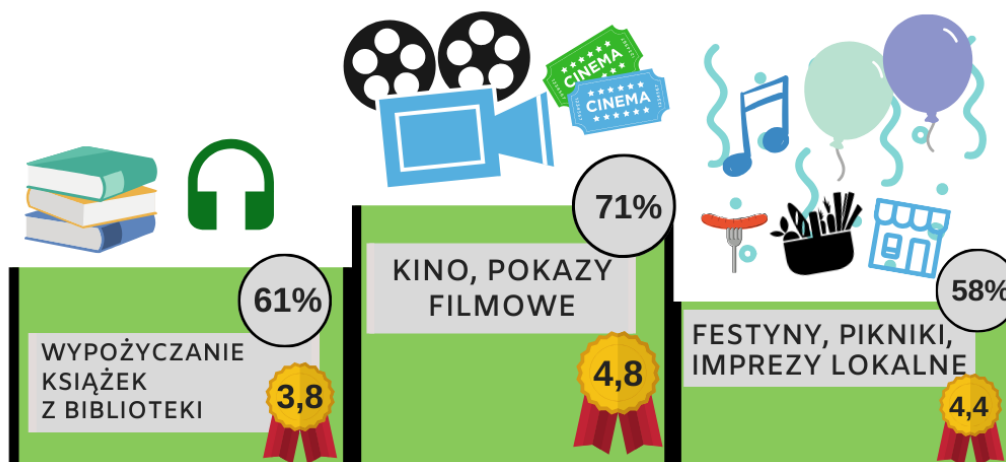
Najbardziej popularną formą spędzania czasu wolnego w grupie badanych jest kino oraz pokazy filmowe – 71%. Z wypożyczania książek w bibliotece, z różną częstotliwością, korzysta 60% ankietowanych, a nieznacznie mniej osób (58%) wskazuje festyny i imprezy lokalne jako elementy oferty, w których uczestniczą. Tuż za podium znajdują się zajęcia sportowe oraz koncerty i festiwale muzyczne, w których bierze udział połowa badanych.

Uczniowie najbardziej regularnie korzystają z zajęć sportowych – wszyscy, którzy w nich uczestniczą, robią to przynajmniej raz w tygodniu. Do kina, które cieszy się największą popularnością, wybierają się zwykle raz w miesiącu. Festyny i inne lokalne wydarzenia mają miejsce zaledwie kilka razy w roku, natomiast gdy już się odbywają, dzieci chętnie biorą w nich udział, m.in. ze względu na pojawiające się wówczas atrakcje dedykowane najmłodszym m.in. malowanie twarzy, „dmuchańce” (zjeżdżalnie, zamki).

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

NAJPOPULARNIEJSZE AKTYWNOŚCI

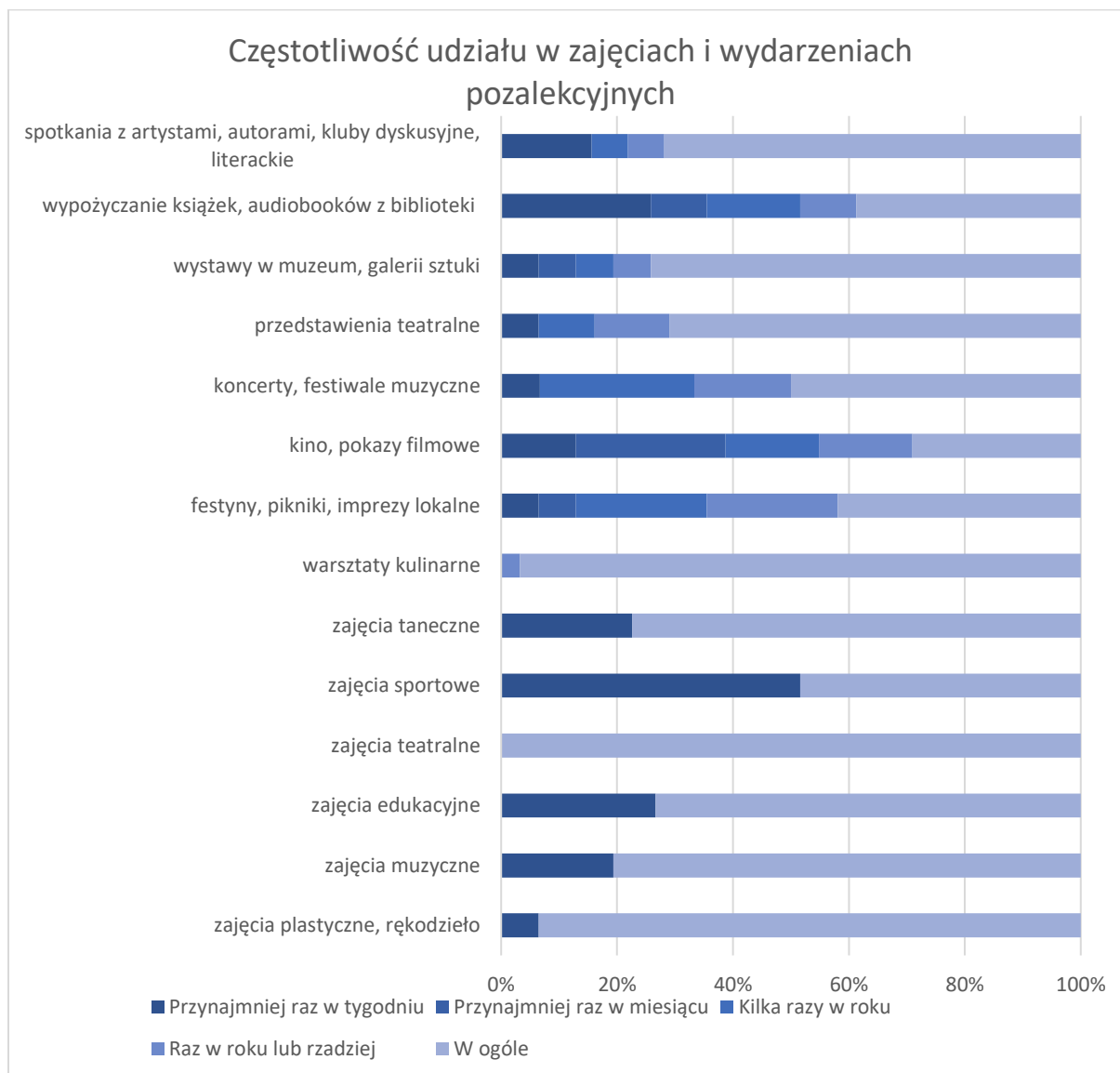
W grupie badanych nikt nie chodził na zajęcia teatralne (przy czym przedstawienia teatralne ogląda 1/3 uczniów), a znikomą popularnością cieszyły się warsztaty kulinarne i zajęcia plastyczne. Z kolei 25% respondentów cotygodniowo bierze udział w zajęciach edukacyjnych, tanecznych oraz korzysta z biblioteki.

Z racji nieobecności na terenie gminy Kłaj obiektów takich, jak basen czy kino, czwartoklasiści, aby skorzystać z takiej oferty dojeżdżają, zazwyczaj z rodzicami, do okolicznych miast i gmin. W pobliskich Niepołomicach znajduje się pływalnia, która stanowi najczęstszy cel takich wyjazdów, rzadziej wybierany jest basen w Wieliczce. Wizyty w kinie wiąże się z dojazdem do Krakowa (głównie multiplexy Cinema City lub Multikin) lub Niepołomic (Kino za Rogiem). Oprócz tego dzieci wskazywały na zajęcia z jazdy konnej w Proszówkach (powiat bocheński) czy zajęcia plastyczne w Niepołomicach.

Na terenie gminy Kłaj uczniowie znajdują natomiast ofertę zajęć wymagających regularnego uczestnictwa, a zwykle odbywających się przy szkołach, bez konieczności dojazdów do dalszych ośrodków. To powoduje, że z oferty edukacyjno-sportowej korzystają głównie w miejscowości zamieszkania lub w granicach gminy. Boiska (np. Kłaj, Szarów) dają im możliwość udziału w treningach piłkarskich prowadzonych przez kluby sportowe, a hale sportowe są obiektami, gdzie rozwijają swoje umiejętności w piłce ręcznej czy karate. Część dzieci pobiera dodatkowe lekcje i korepetycje, np. z matematyki, języka angielskiego, rysunku, gry na instrumentach – z tego typu oferty korzystają głównie w szkołach czy u indywidualnych nauczycieli w Kłaju, Dąbrowie itp. Uczniowie biorą udział także w zajęciach realizowanych przez instytucje gminne, jak i podmioty prywatne – organizowane głównie na terenie gminy. Wymieniano m.in.: scholę w kościele w Szarowie, zajęcia taneczne w Szarowie (w tym szkolną sekcję akrobatycznego rock'n'rolla) oraz muzyczno-rytmiczne w Kłaju.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

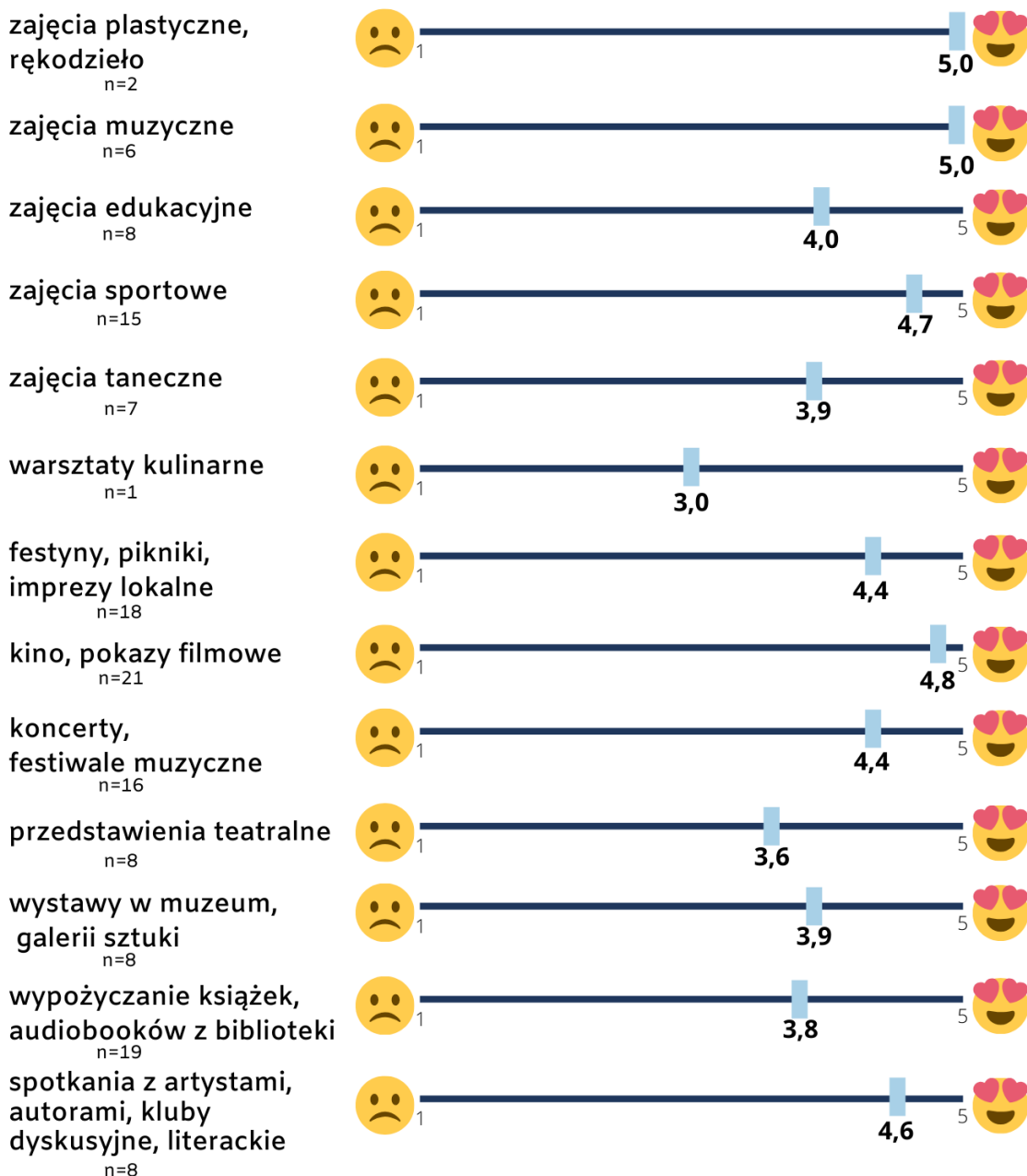
Poziom zadowolenia uczniów z uczęszczanych zajęć i wydarzeń jest dość wysoki, dla większości wyróżnionych propozycji ocena była bliska 4,0 lub wyższa (ocena na skali 5-stopniowej od „w ogóle mi się nie podobają” do „bardzo mi się podobają”). Najślabiej ocenione zostały warsztaty kulinarne (3,0), przy czym należy zaznaczyć, że ich uczestnikiem była tylko jedna osoba. Średnia ocena dla wypożyczania książek, z którego uczniowie korzystają dość często (1/4 z nich nawet raz w tygodniu), jest stosunkowo niska (3,8), jednakże zaniża ją 10% wskazań negatywnych, pomimo znacznej przewagi (68%) pozytywnych. Zbliżony rozkład ocen pojawia się w odniesieniu do - rzadziej uczęszczanych - przedstawień teatralnych oraz wystaw/muzeów. Pozostałe spośród popularnych zajęć oraz wydarzeń (w których udział deklarowało 15 osób lub więcej) otrzymały średnie noty powyżej 4,4. Wysoko plasowały się takie aktywności jak kino (średnia 4,8 i aż 81% odpowiedzi „bardzo mi się podobają”) oraz zajęcia sportowe (4,7 i 80% wskazań). Natomiast najwyższe średnie (5,0) otrzymały zajęcia plastyczne i muzyczne, na które uczęszczało tylko kilku uczniów.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

ZADOWOLENIE Z UDZIAŁU W ZAJĘCIACH, WYDARZENIACH

Średnia ocen. Ocena na skali od 😞 (1 - w ogóle mi się nie podobają)
do 😍 (5 - bardzo mi się podobają)

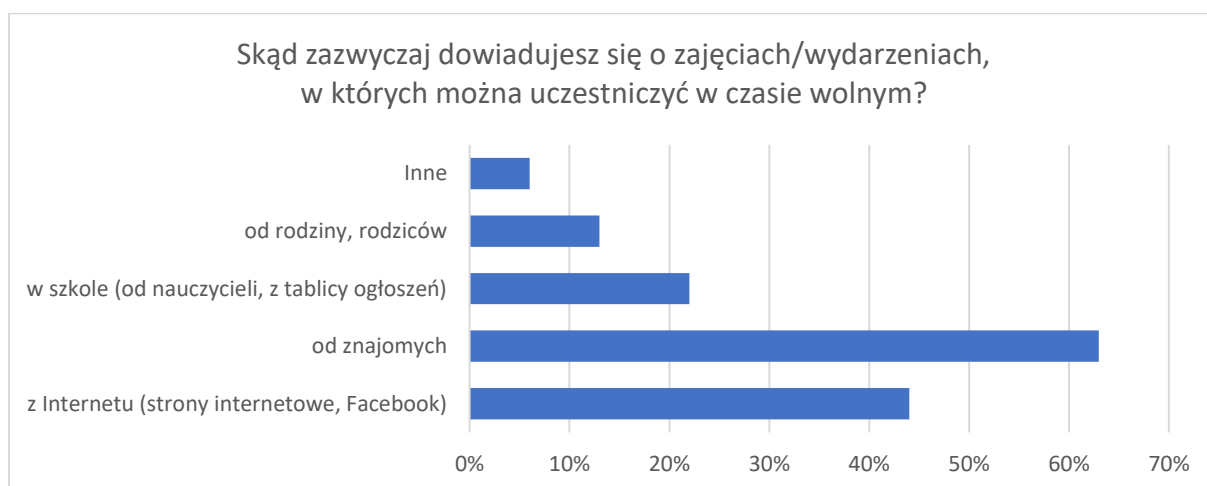
n - liczba odpowiedzi poddanych analizie (liczba osób, które dokonały oceny zajęć/wydarzeń)

- Zajęcia teatralne nie zostały poddane ocenie - nikt z badanych w nich nie uczestniczył.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Uczniowie klas IV informacje o ofercie spędzania czasu wolnego pozyskują najczęściej od znajomych (63%). Istotnym medium jest również Internet, w tym media społecznościowe (44%). Szkoła jest źródłem informacji o zajęciach i wydarzeniach dla ¼ badanej grupy, a dla zaledwie co ósmego ucznia jest to rodzina/rodzice. W ankiecie badani jako inne sposoby wskazali: Youtube oraz samodzielne poszukiwanie oferty.

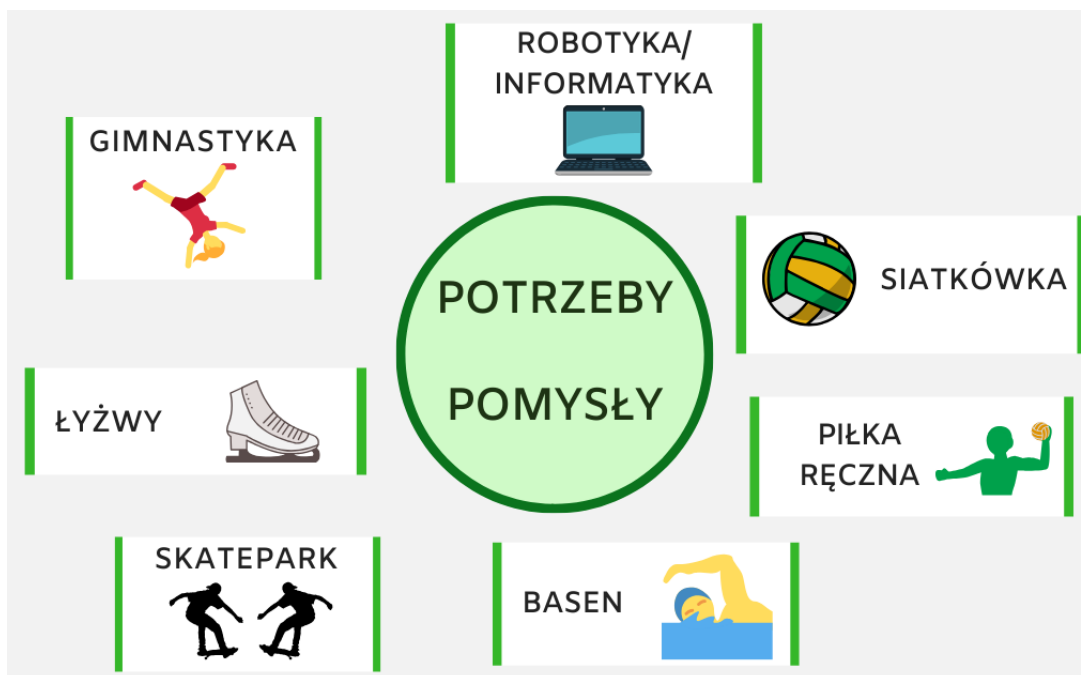
Czwartoklasiści przedstawili kilka pomysłów na rozszerzenie oferty spędzania czasu wolnego na terenie gminy Kłaj. Najbardziej interesujący będzie dla nich rozwój oferty sportowej. W dużej mierze dotyczy to zapotrzebowania na nową infrastrukturę, ale także uzupełnienia obecnej puli dodatkowych zajęć. Odpowiedzi wskazujące na niezbędność rozbudowy oferty o charakterze kulturalnym czy artystycznym pojawiały się w stopniu marginalnym (m.in. zajęcia muzyczne, teatralne, plastyczne, taneczne, nauka gry na instrumencie uzyskiwały po 1 odpowiedzi).

Wśród postulatów uczestników badania znalazły się:

- potrzeba stworzenia basenu w pobliżu miejsca zamieszkania,
- utworzenie lodowiska na terenie gminy,
- rozszerzenie oferty zajęć sportowych dostępnych w gminie: gimnastyka artystyczna, siatkówka, piłka ręczna,
- budowa skateparku („takiego, jakie są w Krakowie”),
- modernizacja obecnego toru do pumptrack’u lub stworzenie nowego (w opinii badanych obecny tor jest w złym stanie),
- organizacja dodatkowych zajęć z robotyki i informatyki,
- utworzenie toru dla rolkarzy i wrotkarzy,
- wprowadzenie zajęć dla rowerzystów (BMX),
- większa częstotliwość wydarzeń lokalnych (typu Dni Szarowa), które zapewniałyby atrakcje dla najmłodszych,
- dostępność oferty kinowej.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Realizowane aktywności i potrzeby – młodzież

Drugą grupę wiekową, która została objęta badaniem, stanowiła młodzież z klasy VIII szkoły podstawowej. 43 osoby uczestniczyły w badaniach w działaniu, w tym 25 uczennic i 16 uczniów (2 nie wskazały płci). Ankietowani pochodzili głównie z Dąbrowy (15) oraz Szarowa (14), nieco mniejszą grupę stanowili mieszkańcy Kłaja (9), z kolei pozostali mieszkali w Targowisku, Łysokaniach oraz Staniątkach (gmina Niepołomice).

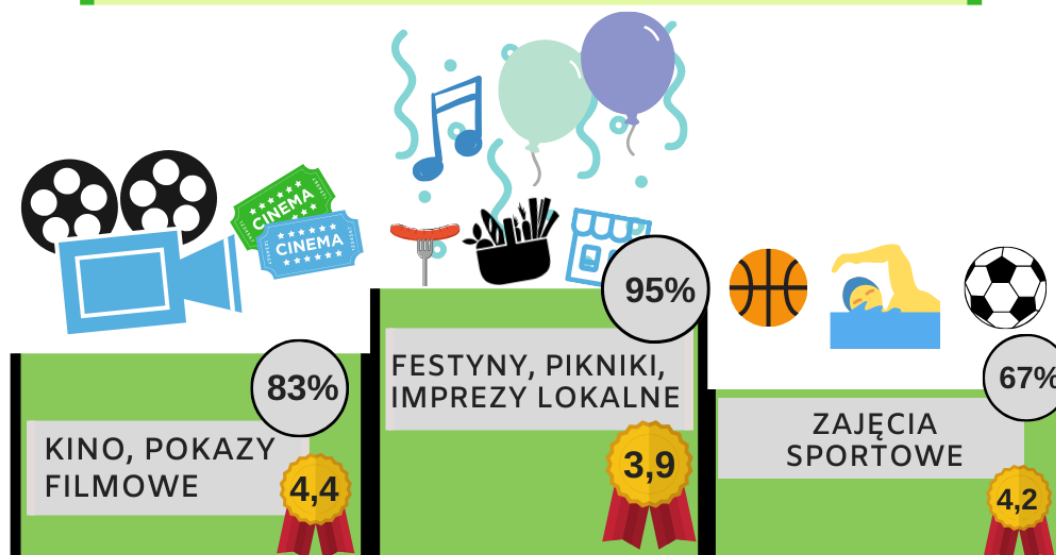
Na podium najpopularniejszych aktywności wśród ośmioklasistów znalazły się festyny i imprezy lokalne, następnie kino, a na najniższym stopniu – zajęcia sportowe, przy czym dwie pierwsze formy zajęć wyraźnie przewyższają popularnością pozostałe, uzyskując ponad 80% wskazań. Inne formy są uczęszczane przez ok. 50% uczniów klas VIII, a są wśród nich: wypożyczanie książek, koncerty, zajęcia edukacyjne oraz wystawy w muzeum, a nieznacznie dalej zajęcia artystyczne (teatr, spotkania z artystami, muzyczne). W pozostałych wydarzeniach i zajęciach bierze udział mniej niż 15% ankietowanych.

Należy podkreślić, że, podobnie jak w przypadku grupy czwartoklasistów, festyny oraz pokazy filmowe to część oferty, z których większość badanych korzysta tylko kilka razy w roku. Nie jest to zatem element systematycznej aktywności uczniów, a raczej zdarzenia okazjonalne, czasem zależne od ograniczonej oferty (w tym rzadkości interesujących premier kinowych czy sezonu imprez gminnych wyłącznie latem itp.). W tej perspektywie zyskują zajęcia sportowe oraz edukacyjne, w których regularnie tj. przynajmniej raz w tygodniu, uczestniczy 38% ośmioklasistów.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

NAJPOPULARNIEJSZE AKTYWNOŚCI

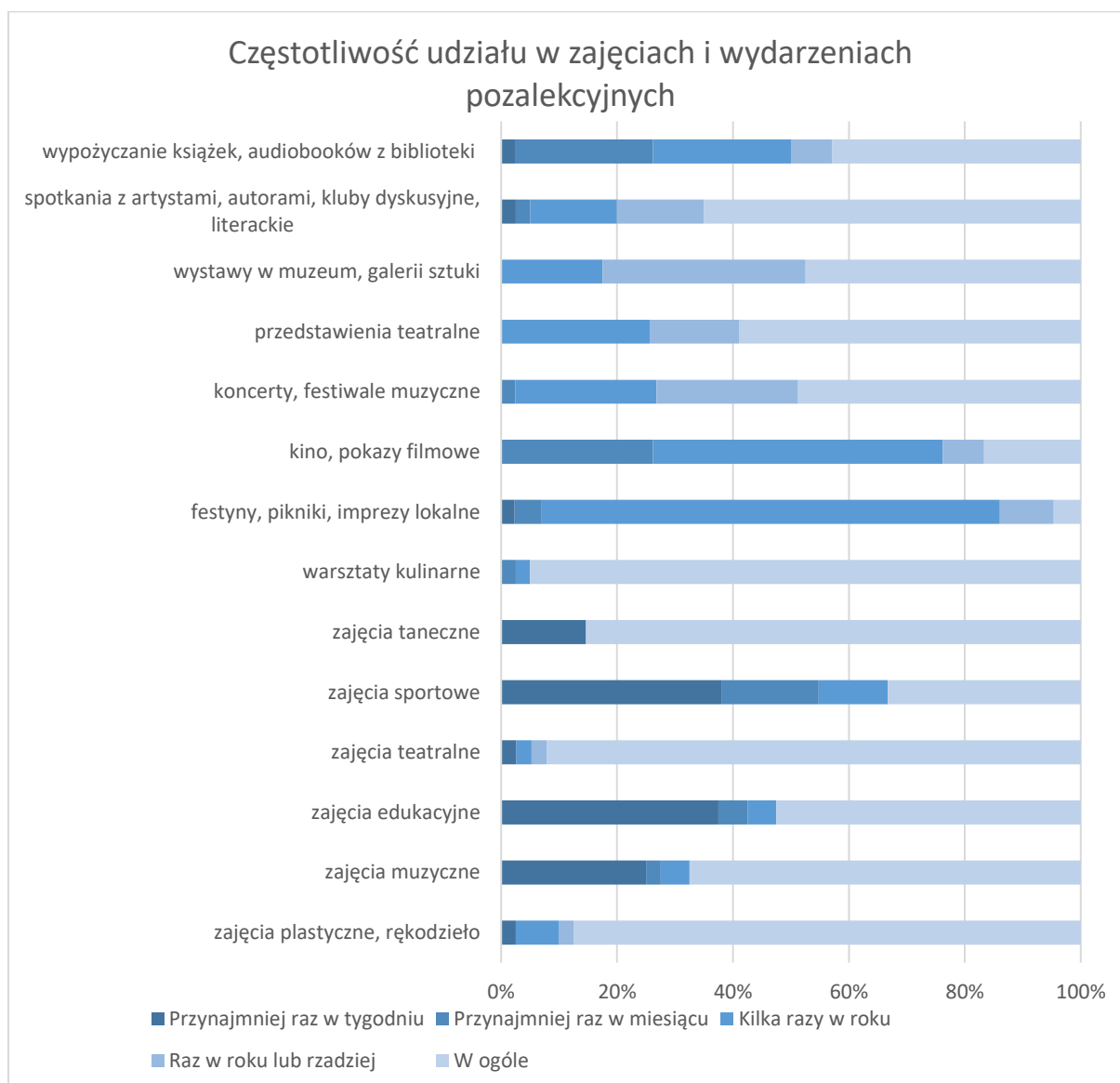
Uczniowie klasy VIII regularnie korzystają wyłącznie ze wspomnianych zajęć edukacyjnych (głównie dodatkowe lekcje z matematyki i języków obcych), sportowych oraz muzycznych – spora grupa młodzieży (mniej więcej co trzecia osoba) wybiera się na nie przynajmniej raz w tygodniu. W przypadku aktywności sportowych wskazywano zarówno na formy zorganizowane, np. jazdę konną, piłkę nożną, fitness/gimnastykę sztuki walki, jak i wspólne wyjścia ze znajomymi na rower czy rolki. Poza tym niektóre osoby regularnie udzielają się w harcerstwie czy grupach przykościelnych.

Ankietowani biorą udział w corocznych lokalnych festynach i imprezach, takich jak m.in. Dni Szarowa, Dzień Kłaja, Dzień Dziecka, Dzień Ziemniaka, Piknik u Wójta, Puchar Wójta w piłce nożnej, czyli przede wszystkim wydarzenia odbywające się w okolicznych sołectwach.

Dla młodzieży ważna jest także przestrzeń przeznaczona do spotykania się razem z rówieśnikami po lekcjach czy też w weekendy/dni wolne. Obecnie popularnym miejscem wykorzystywanym do tego celu jest pobliska restauracja typu fast food (McDonald's w sąsiedztwie autostrady A4), co jest rezultatem ograniczonych możliwości spotykania się w innych obiektach na obszarze gminy. Podobną funkcję pełni kręgielnia przy stacji kolejowej w Kłaju oraz pumtrack, jednak te miejsca cieszą się zainteresowaniem nielicznej grupy badanych nastolatków.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Wizyty w kinie, teatrze czy muzeum łączą się zazwyczaj z wyjazdem do Krakowa. Kilkanaście razy w roku uczniowie wybierają się do kina w Krakowie, głównie do Cinema City zlokalizowanym w C.H. Bonarka. Okazjonalnie filmy oglądają w Wieliczce lub Bochni. Zdarza się, że dojeżdżają tam sami (busem, pociągiem), choć zwykle towarzyszą im rodzice. Niepołomice to miasto oferujące zajęcia językowe, z gimnastyki artystycznej, jazdy konnej czy też z gry na instrumentach muzycznych. Po zajęcia sportowe poza gminą uczniowie dojeżdżają też do Staniątek (treningi piłki nożnej), Krakowa (piłka ręczna) oraz Proszówek (jazda konna).

Podobnie jak młodszy koledzy z klas IV, ósmoklasiści w większości przypadków wybierają ofertę dostępną w pobliżu. Jeśli wybierają się na festyny i imprezy o lokalnym charakterze, to zdecydowanie preferują wydarzenia odbywające się w granicach gminy. Dostępność bibliotek również pozwala na korzystanie z nich na miejscu. W miejscowości zamieszkania oraz sąsiednich mają możliwość uczęszczania do grup działających przy kościołach parafialnych (schola, grupa apostołska), włączając się w działalność harcerską czy też Ochotniczych Straży Pożarnych, trenując

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

na boiskach lokalnych klubów sportowych (zwłaszcza Kłaj i Szarów), a również zapisują się na dodatkowe lekcje języków czy matematyki.

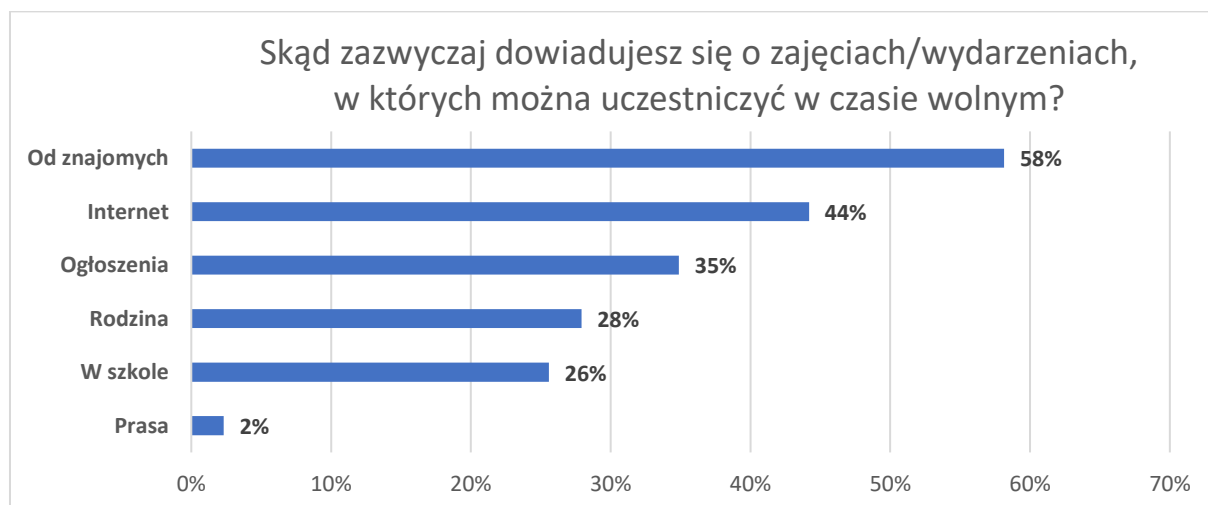
AKTYWNOŚCI REALIZOWANE GŁÓWNIEM W GMINIE

- festyny, pikniki, imprezy lokalne (miejscowość zamieszkania, Kłaj, Szarów, Brzezcie)
- wypożyczanie książek, korzystanie z biblioteki (miejscowość zamieszkania, Kłaj, Szarów)
- zajęcia edukacyjne i muzyczne (miejscowość zamieszkania, Kłaj)
- lokalne grupy: harcerstwo, schola

AKTYWNOŚCI REALIZOWANE GŁÓWNIEM POZA GMINĄ

- kino (Kraków, Bochnia)
- koncerty, festiwale (Kraków, Niepołomice)
- teatr, muzea (Kraków)
- zajęcia sportowe (Niepołomice)

Znajomi to dla ankietowanych najskuteczniejsi informatorzy o ofercie spędzania czasu wolnego – uważa tak 58% spośród nich. Ważny jest też Internet: za pośrednictwem stron internetowych oraz mediów społecznościowych wiadomości o zajęciach i wydarzeniach docierają do 44% uczniów. Ogłoszenia (plakaty, tablice informacyjne) to trzecie pod względem skuteczności źródło informacji. Natomiast media takie, jak prasa, telewizja czy radio nie sprawdzają się jako środek promocji dla tej grupy docelowej.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

W przypadku ósmoklasistów rozpiętość ocen dla średniego poziom zadowolenia z aktywności była mniejsza niż u uczniów IV klas. Większość średnich była bliska 4,0 („podobają mi się”). Dwie pozycje odbiegają od pozostałych: zajęcia plastyczne, które „ani się podobają, ani nie podobają” (3,2), z kolei zajęcia taneczne spotykają się z największym zadowoleniem uczniów (4,7). W obu przypadkach grupa oceniających jest jednak niewielka. Z drugiej strony znajdują się aktywności, w których uczestniczy wielu badanych, m.in. przedstawienia teatralne, wystawy sztuki, zajęcia edukacyjne, lokalne festyny, które średnio otrzymują umiarkowane oceny. Warto przy tym zaznaczyć, że jest to wypadkowa zróżnicowanych wskazań: w każdym z wymienionych przypadków pozytywne stanowią minimum połowę odpowiedzi, a w odniesieniu do festynów czy zajęć edukacyjnych przekraczają 70%. W tym zestawieniu najkorzystniej wypada oferta kinowa, zajęcia sportowe oraz koncerty, które zarazem stanowią aktywności realizowane przez wielu uczniów, jak również są wysoko oceniane - powyżej 4,2.

Młodzież wskazywała również inne formy spędzania czasu wolnego, nieujęte w ankiecie. Uczestnictwo w nich jest w większości przypadków wynikiem indywidualnej decyzji wpływającej z chęci korzystania z określonej, często oryginalnej (np. Muay-Thai) formy zajęć. Z tej przyczyny uczniowie odnoszą się do nich z dużym zadowoleniem: grupa odpowiedzi „Inne” uzyskała średnią 4,4. Tylko w jednym przypadku uczeń odniósł się do zajęć w szkole muzycznej, jako tych, które mu się nie podobają (2). W pozostałych przypadkach odpowiedzi były pozytywne (7 na 13 uzyskało 5,0).

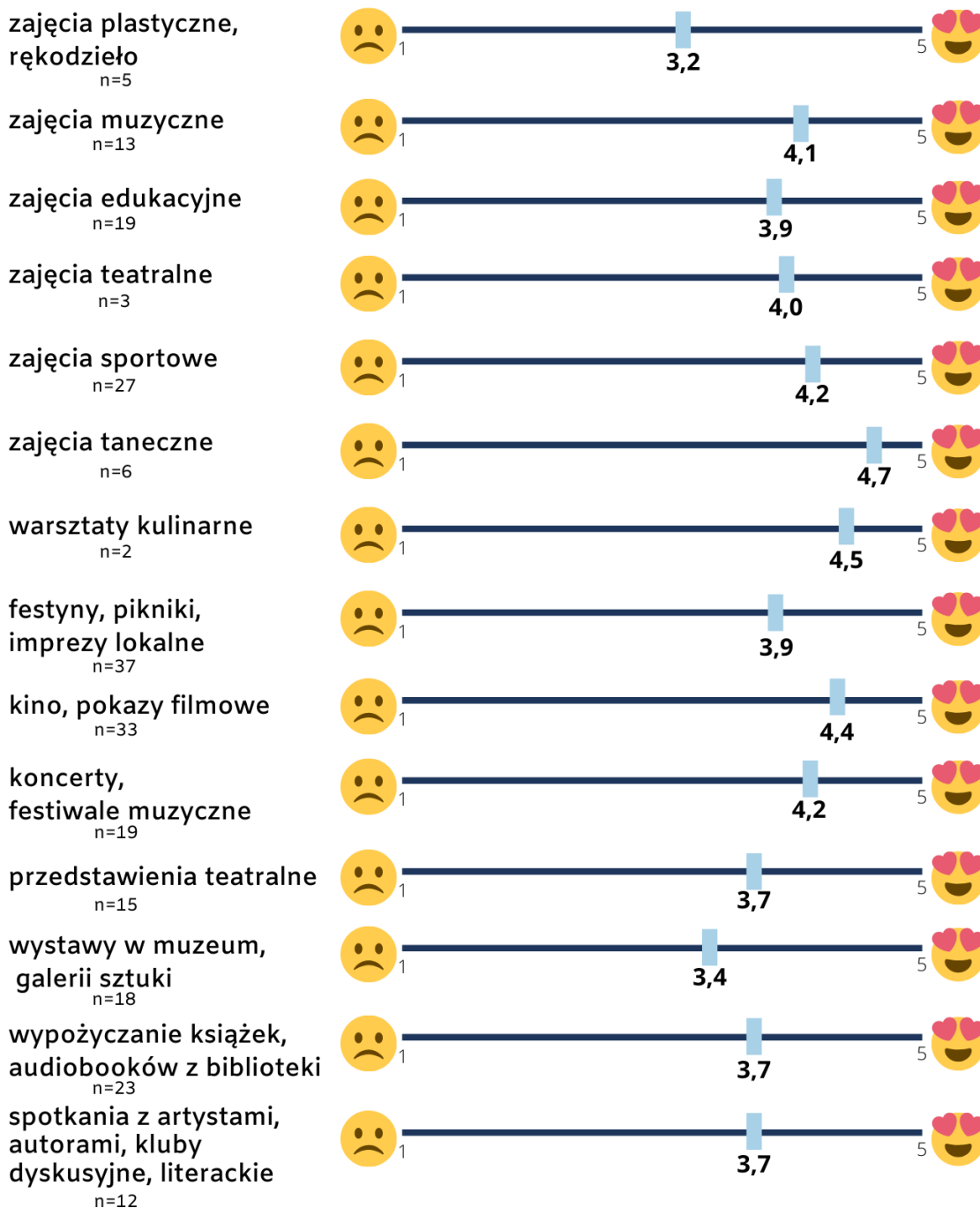
Według obserwacji lokalnych ekspertów młodzież jest grupą, którą najtrudniej zachęcić do udziału w ofercie realizowanej terenie gminy. Cenniejsza wydaje się możliwość wyjazdu poza gminę, a w tym, co odbywa się na miejscu młodzie uczestniczą „przymuszeni – szybko się dekoncentrują, nie mogą wysiedzieć godziny na spotkaniu”. Nie ma wielu propozycji, które nastolatkom uznałyby za atrakcyjne. W opinii ekspertów młodzież interesują wydarzenia takie, jak np. Gminny Festiwal Piosenki „Kochamy Muzykę” – otwiera to możliwość rywalizacji, a laureaci zostają wyróżnieni poprzez możliwość wystąpienia przed mieszkańcami podczas lokalnych imprez.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

ZADOWOLENIE Z UDZIAŁU W ZAJĘCIACH, WYDARZENIACH

Średnia ocen. Ocena na skali od 😞 (1 - w ogóle mi się nie podobają)
do 😍 (5 - bardzo mi się podobają)

n - liczba odpowiedzi poddanych analizie (liczba osób, które dokonały oceny zajęć/wydarzeń)

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Pomimo, iż poszczególne zajęcia spotykają się przeważnie z dobrymi opiniami, średnie oceny całościowej oferty sportowo-kulturalnej dostępnej w pobliżu są niskie. Ponad połowa badanych negatywnie odnosi się do oferty kulturalnej w miejscu zamieszkania, a 28% uczniów jest z niej wręcz bardzo niezadowolonych, w efekcie czego średnia ocen wynosi zaledwie 2,5 (ocena na skali 5-stopniowej). Tylko nieznacznie lepiej wypada to w skali gminy (3,2), gdzie przy 37% ocen pozytywnych jest aż 44% wskazań „ani zadowolony, ani niezadowolony” (o wartości 3). Podobnie sytuacja wygląda w przypadku oceny oferty sportowej. Tę dostępną w swojej miejscowości respondenci oceniają średnio na 2,8, przy przewadze ocen 2 oraz 3 (54%), zaś biorąc pod uwagę całą gminę Kłaj: 46% spośród uczniów było zadowolonych z istniejącej oferty, a 1/6 – bardzo zadowolona. Natomiast ze względu na ¼ odpowiedzi negatywnych średnia osiągnęła jedynie 3,3.

Zajęcia/ wydarzenia	Ocena					Dokładna średnia
Oferta kulturalna w miejscu zamieszkania (miejscowości)	★	★	☆	☆	☆	2,5
Oferta kulturalna w gminie Kłaj	★	★	★	☆	☆	3,2
Oferta sportowa w miejscu zamieszkania (miejscowości)	★	★	★	☆	☆	2,8
Oferta sportowa w gminie Kłaj	★	★	★	☆	☆	3,3

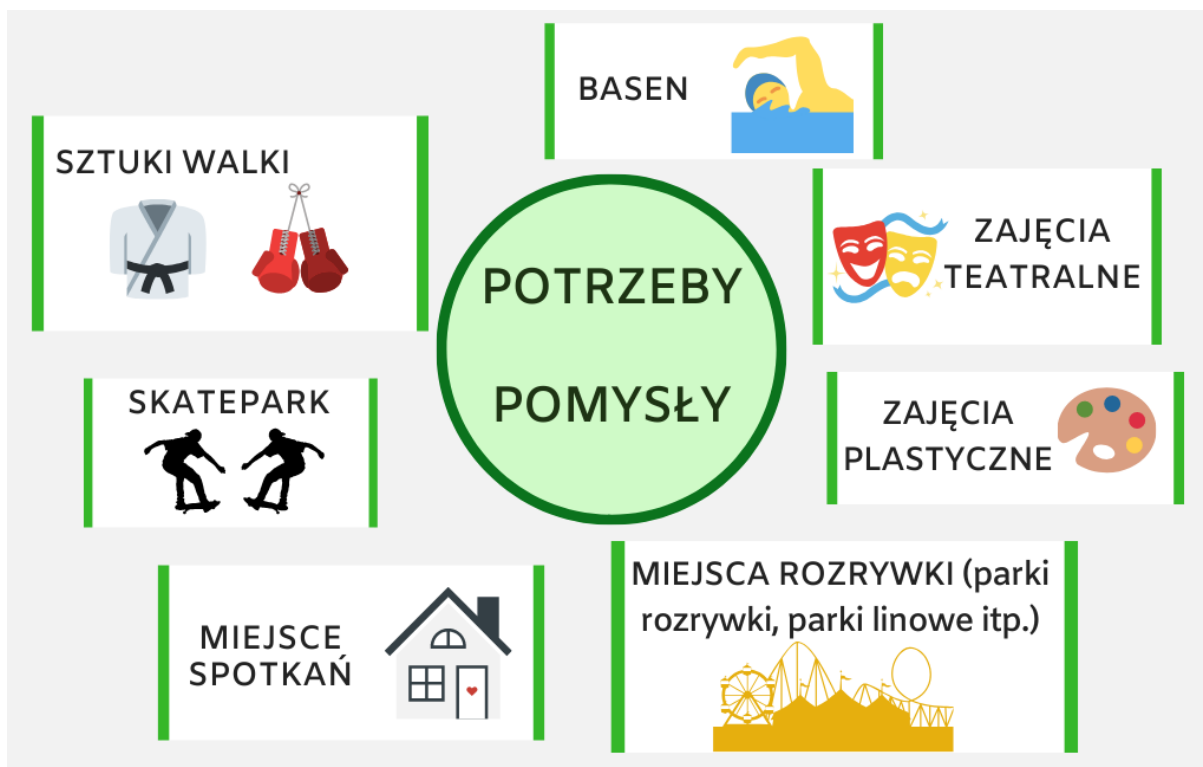
Aż 62% uczniów sprzeciwia się stwierdzeniu, że w swojej okolicy znajdują wszystko, co ich interesuje; zgadza się z tym zaledwie co dwudziesty uczeń. Wynik ten powtarza się dla tezy, że w centrum gminy (w Kłaju) jest atrakcyjna oferta. W sąsiedztwie i w centralnym ośrodku gminy wygląda to więc niekorzystnie, a niewiele lepiej w odniesieniu do własnej miejscowości, gdzie dokładnie połowa przedstawicieli lokalnej młodzieży podpisuje się pod zdaniem, że „W mojej miejscowości nic ciekawego się nie dzieje”. Nieprzypadkowo zatem pozytywne odpowiedzi odnoszą się do Krakowa, jako miasta dysponującego bogatą i interesującą ofertą: 61% uczniów twierdzi, zatem że „często jeździ do Krakowa, bo tylko tam są ciekawe zajęcia i wydarzenia”.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

W odpowiedzi na dostrzegane braki, z których powodu ósmoklasiści m.in. dojeżdżają do sąsiednich gmin lub Krakowa, zgłaszano różne propozycje uzupełnienia lub rozwinięcia gminnej oferty. Jedną z najczęściej powtarzanych była potrzeba wykreowania miejsca spotkań, którym w opinii uczniów mogłaby być galeria handlowa, kawiarnia lub inny lokal gastronomiczny. Sugerowano też utworzenie w każdym sołectwie/miejscowości HotSpotów – przestrzeni z udostępnioną gminną siecią WiFi. Niektórzy spośród nastolatków liczą na powstanie miejsc rozrywki: parków linowych, wesołych miasteczek. Postulowano także utworzenie skateparku (głównie uczniowie z Szarowa), natomiast w Kłaju – toru do rolkarstwa. W lesie (Puszcza Niepołomicza) mógłby powstać tor do wyścigów rowerowych. Proponowano też utworzenie basenu oraz podniesienie standardu niektórych szkolnych boisk („żeby było takie jak w Niepołomicach”). Oczekiwane są także bardziej kameralne przestrzenie, jak trampoliny czy place zabaw z dostępnymi atrakcjami nie tylko dla dzieci, ale także młodzieży i dorosłych (np. stoliki szachowe, do ping-ponga itp.). Spośród zajęć wymieniano teatralne, plastyczne oraz sztuki walki, jako te, których brakuje na terenie gminy.

Realizowane aktywności i potrzeby – seniorzy

Trzecią grupą o specyficznych potrzebach w zakresie oferty spędzania czasu wolnego są seniorzy, których 29 przedstawicieli uczestniczyło w Badaniach w działaniu. Wśród ankietowanych przeważały kobiety (24), a najliczniej reprezentowaną miejscowością był Kłaj – 10 osób; pozostali pochodzili z Szarowa, Dąbrowy, Targowiska, Szczytników, Łysokań oraz Brzezia.

Aktywność seniorów w porównaniu do dzieci i młodzieży jest wyraźnie na wyższym poziomie. Dla 9 z 17 wyszczególnionych propozycji zajęć oraz wydarzeń co najmniej połowa badanych korzysta z nich minimum raz w roku. Wysoka popularność Uniwersytetu Trzeciego Wieku (100%) wynika ze

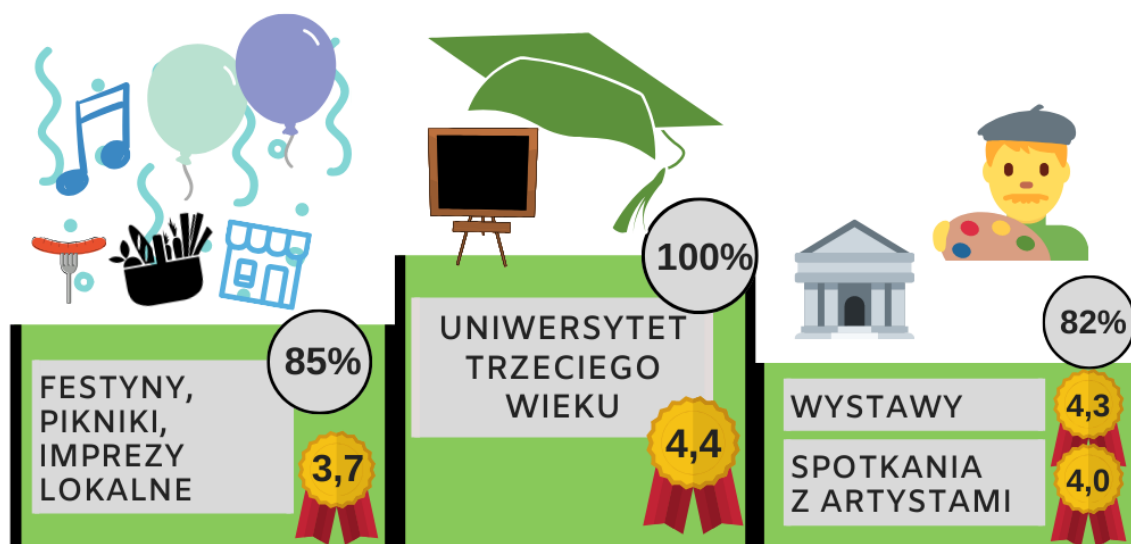

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

specyfiki badanej grupy (badanie odbyło się podczas jednego ze spotkań UTW). Warto zwrócić uwagę na dalsze miejsca rankingu: na drugim miejscu znajdują się festyny i lokalne imprezy, uczęszczane jednak dosyć rzadko (zwykle 1 takie wydarzenie w ciągu roku – 54% odpowiedzi). *Ex aequo* na trzeciej pozycji znalazły się spotkania z artystami oraz wystawy w muzeach i galeriach sztuki. Włączając do tego grona kolejne najczęściej wskazywane formy spędzania czasu wolnego, tj. przedstawienia teatralne, koncerty oraz kino, można zauważyć jak dużą rolę dla najstarszych mieszkańców gminy Kłaj odgrywa oferta kulturalna.

Znikomą popularnością cieszą się z kolei zajęcia taneczne i muzyczne, a tylko nieznacznie wyższą – kulinarne oraz plastyczne. Te propozycje wybiera mniej niż co piąty senior.

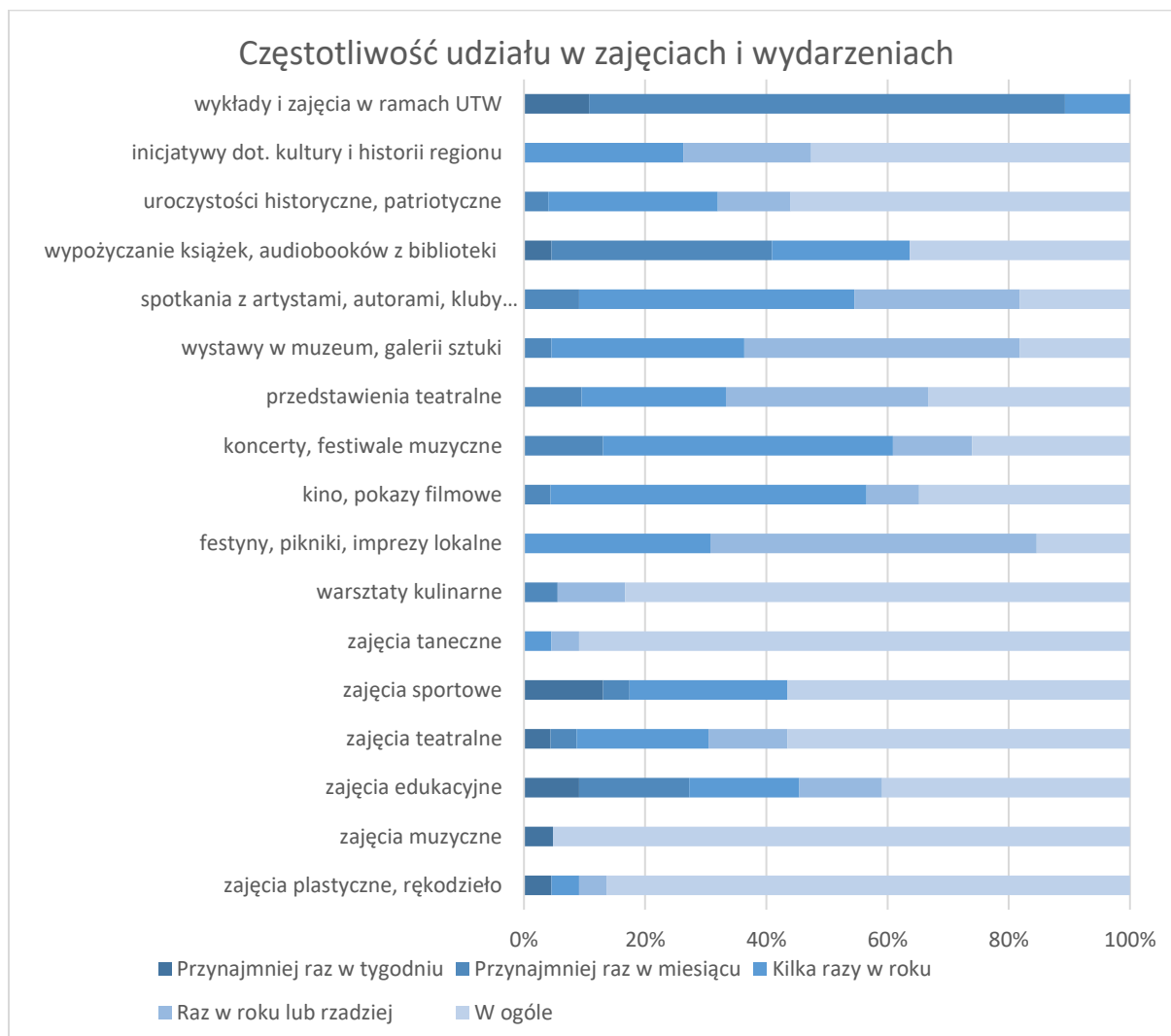
NAJPOPULARNIEJSZE AKTYWNOŚCI

Jedyną formą, w której badani często biorą udział są spotkania Uniwersytetu Trzeciego Wieku (80% robi to minimum raz w miesiącu). Co miesiąc 1/3 seniorów wypożycza książki. Częstotliwość korzystania z pozostałych elementów oferty kulturalnej jest niższa, ok. połowa ankietowanych do kina, na koncerty czy spotkania z artystami wybiera się kilka razy w roku. Odpowiedzi badanych pokazują, że jest wiele form, w których biorą udział najwyżej raz w roku – są to m.in. wystawy, przedstawienia oraz lokalne imprezy, festyny.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Seniorzy w miejscowości zamieszkania korzystają właściwie wyłącznie z oferty lokalnych imprez i festynów. Możliwości w tym zakresie rozszerzają inne doroczne wydarzenia organizowane w sąsiednich sołectwach na terenie gminy, np. Piknik u Wójta, Dni Brzezia czy bieg dla seniorów. Tylko nieliczni potrafili wskazać inne formy spędzania wolnego czasu, w których biorą udział w swoim miejscu zamieszkania. W Kłaju uczęszczają w szczególności na Uniwersytet Trzeciego Wieku, ale także spotkania z artystami lub zajęcia edukacyjne. W kontekście aktywności realizowanych na obszarze gminy wskazywano także chór Gaudium oraz koła gospodyń wiejskich – działające w poszczególnych miejscowościach. Niektórzy biorą udział w uroczystościach odbywających się z okazji świąt państwowych i innych o charakterze patriotycznym (rocznice, wspomnienia np. walk wojennych w Puszczy Niepołomickiej). Istotnymi instytucjami na terenie gminy są także Biblioteka (wykłady, spotkania – też w ramach Regionalnego Koła Historycznego „Zadora”, wypożyczanie książek – zarówno siedziba w Kłaju, jak i filie) oraz Pałac Żeleńskich w Grodkowicach (koncerty).

Innych możliwości ankietowani poszukują poza gminą. Główną rolę odgrywa bliskość Krakowa, będącego dla seniorów centrum kulturalnym: tutaj jeżdżą do kina, teatru, na koncerty oraz

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

wystawy. Niektórzy odnajdują interesującą ofertę w gminie Niepołomice – gdzie zdarza im się wybrać na koncert (np. Festiwal na Zamku), do biblioteki lub poćwiczyć na sportowych zajęciach, czy w gminie Wieliczka (seans filmowy, spotkania wielickiego UTW). Niewielu odnosi się do innej oferty – oprócz Krakowa - dostępnej poza powiatem wielickim: pojedynczy seniorzy korzystają z kina i muzeów w Bochni.

AKTYWNOŚCI REALIZOWANE GŁÓWNIEM W GMINIE

- festyny, pikniki, imprezy lokalne (miejsce zamieszkania, Kłaj)
- wykłady i zajęcia w UTW (Kłaj)
- zajęcia edukacyjne (Kłaj)
- spotkania z artystami, kluby dyskusyjne (Kłaj)

AKTYWNOŚCI REALIZOWANE GŁÓWNIEM POZA GMINĄ

- kino, teatr, muzea (Kraków)
- koncerty, festiwale (Kraków)

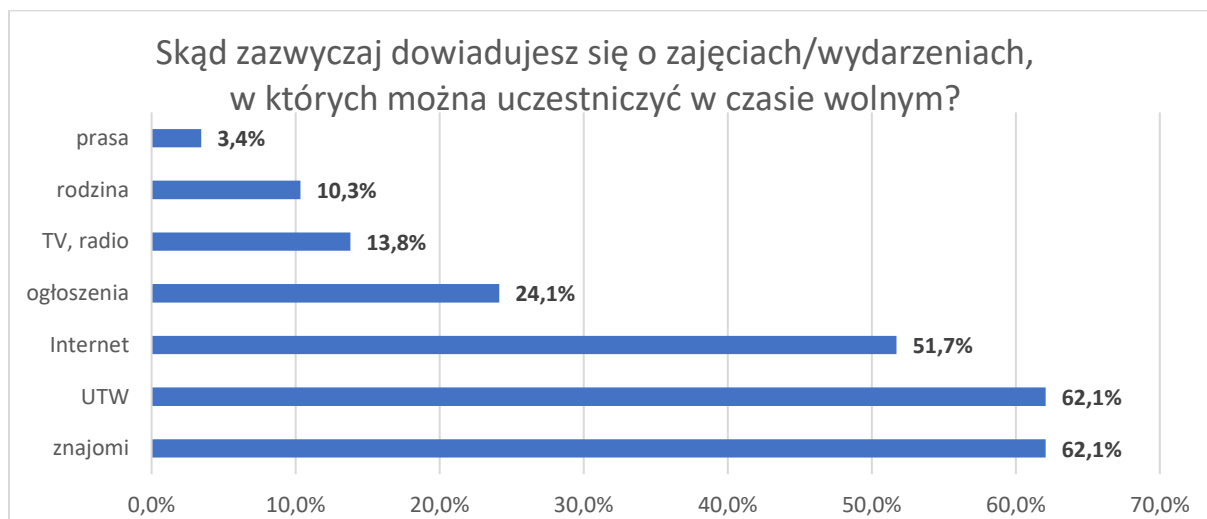

Uniwersytet Trzeciego Wieku jest nie tylko najpopularniejszą formą spędzania wolnego czasu wśród najstarszych mieszkańców gminy Kłaj, ale także podstawowym źródłem informacji o dostępnej ofercie. Równie ważni w tym aspekcie są znajomi, przekazujący wiadomości o odbywających się wydarzeniach i organizowanych zajęciach. W obu przypadkach odpowiedzi te wskazywało 62% ankietowanych. Dla połowy badanych istotnym sposobem pozyskiwania informacji o ofercie jest Internet – ten kanał okazał się popularniejszy od klasycznych ogłoszeń w przestrzeni miejskiej (ulotek, plakatów itp.).

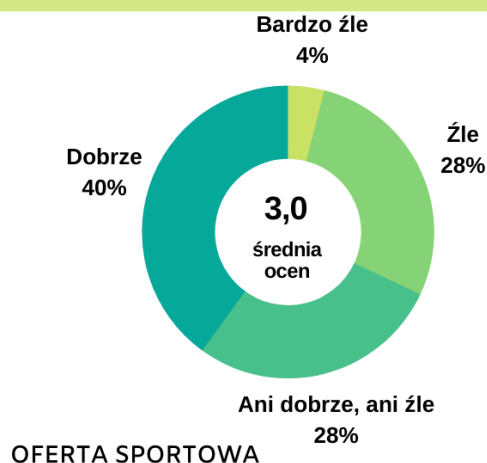
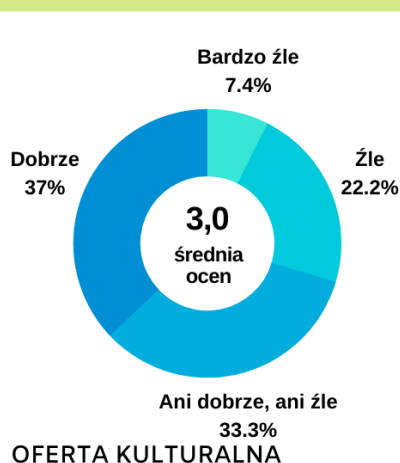
Opinie na temat informowania o ofercie czasu wolnego były zróżnicowane. Zarówno w przypadku oferty sportowej, jak i kulturalnej, aż 1/3 badanych, nie potrafiła dokonać jednoznacznej oceny (odpowiedź o wartości 3 – „ani dobrze, ani źle”). Nikt z ankietowanych nie ocenił informowania bardzo dobrze, tymczasem kilku z nich uważało, że przebiega ono bardzo źle. Najczęstszym jednak – w obu przypadkach – wskazaniem, było „dobrze” (37% dla oferty kulturalnej, 40% dla sportowej). Wynikiem dużego zróżnicowania opinii seniorów na ten temat są średnie oceny wynoszące 3,0.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

INFORMOWANIE MIESZKAŃCÓW O OFERCIE I WYDARZENIACH W GMINIE

Seniorzy są raczej zadowoleni z zajęć i wydarzeń, w których uczestniczą. – średnie oceny dla poszczególnych aktywności zazwyczaj oscylowały w okolicach 4,0 (ocena na skali 5-stopniowej od 1 - „w ogóle mi się nie podobają” do 5- „bardzo mi się podobają”). Najlepiej seniorzy ocenili ofertę UTW, z której regularnie korzystają (4,4, w tym 42% wskazań dla „bardzo mi się podobają”). Tak samo pozytywnie odnosili się do koncertów i festiwali. Za mocny punkt oferty uznali także przedstawienia teatralne (jak wspomniano wcześniej – głównie w Krakowie), a także możliwość wypożyczania książek w miejscowych bibliotekach. Wysoko oceniono też wystawy artystyczne i muzealne oraz spotkania z artystami. W przypadku niektórych aktywności średnią ocenę zaniżyły pojedyncze odpowiedzi negatywne lub neutralnej („ani tak, ani nie”), podczas gdy, generalnie uczestnicy byli z nich zadowoleni – dotyczy to m.in. zajęć sportowych oraz kina – zdecydowana większość badanych pozytywnie wypowiedziała się na temat tych form (ponad 75% wyniosły odpowiedzi „podobają mi się” oraz „bardzo mi się podobają”).

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

ZADOWOLENIE Z UDZIAŁU W ZAJĘCIACH, WYDARZENIACH

Średnia ocen. Ocena na skali od 😞 (1 - w ogóle mi się nie podobają)
do 😍 (5 - bardzo mi się podobają)

n - liczba odpowiedzi poddanych analizie (liczba osób, które dokonały oceny zajęć/wydarzeń)

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

W uznaniu seniorów oferta sportowa dostępna w ich miejscowości zamieszkania oraz na obszarze gminy jest ogółem bardzo niezadowolająca (średnie odpowiednio 1,7 oraz 1,9), a opinia na temat oferty kulturalnej jest tylko nieznacznie korzystniejsza (odpowiednio 2,3 i 2,4). Ankietowani mają często trudność ze wskazaniem jednoznacznej oceny – w odniesieniu do oferty kulturalnej ponad 1/3 z nich wskazywała 3,0. Na niskie średnie ma wpływ wysoki odsetek (32%) seniorów wybierających odpowiedź „bardzo niezadowolony” (1,0), przy znikomym udziale osób usatysfakcjonowanych istniejącą ofertą kulturalną. Stosunkowo najlepiej wygląda to na poziomie gminy: co piąty ma dobre odczucia na ten temat.

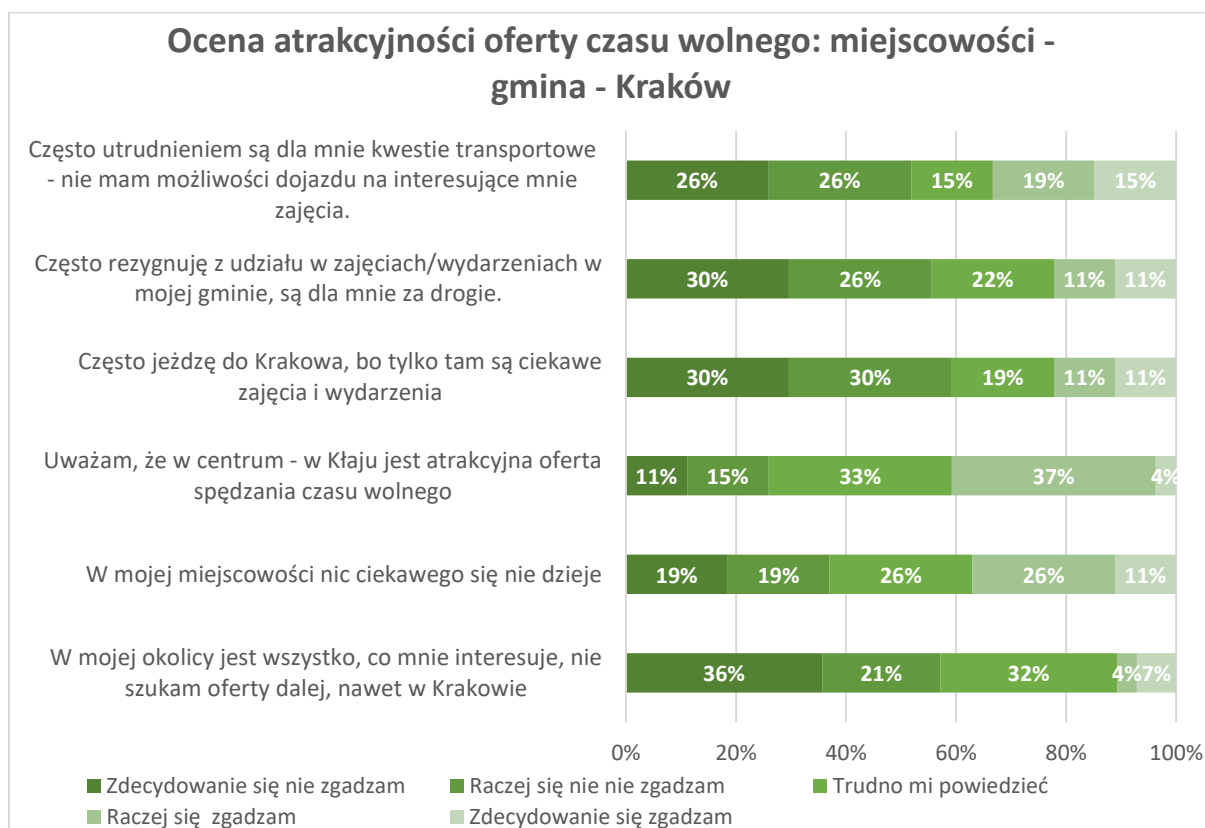
Bardzo źle seniorzy odnoszą się natomiast do dostępnej oferty sportowej. Ponad połowa z nich uważa, że jest z niej bardzo niezadowolonych, a tylko pojedyncze osoby zdecydowały się wskazać ocenę pozytywną. Najgorzej wygląda to w miejscowości zamieszkania – niskie oceny (1 oraz 2) dla dostępnej oferty dawało 3/4 badanych, a w odniesieniu do zajęć i wydarzeń na obszarze gminy pojawiło się więcej (30%) odpowiedzi „trudno powiedzieć” – co pozwoliło nieznacznie podnieść średnią ocenę.

Zajęcia/ wydarzenia	Ocena					Dokładna średnia
Oferta kulturalna w miejscu zamieszkania (miejscowości)	★	★	☆	☆	☆	2,3
Oferta kulturalna w gminie Kłaj	★	★	☆	☆	☆	2,4
Oferta sportowa w miejscu zamieszkania (miejscowości)	★	★	☆	☆	☆	1,7
Oferta sportowa w gminie Kłaj	★	★	☆	☆	☆	1,9

Wielu, bo aż 41% ankietowanych zgadza się ze stwierdzeniem, że Kłaj, jako centralny ośrodek w gminie, zapewnia atrakcyjną ofertę spędzania czasu wolnego. Bardziej rozbieżne są opinie dotyczące zajęć i wydarzeń dostępnych w miejscu zamieszkania: podobny odsetek badanych stanowią ci, którzy przyznają, że w ich miejscowości nic ciekawego się nie dzieje, jak też tacy, którzy nie zgadzają się z tą tezą. Ponadto, blisko 60% seniorów twierdzi, że nie może w swojej okolicy odnaleźć wszystkiego, co by ich interesowało i szukają oferty dalej. Kłajscy seniorzy jeżeli nie znajdują atrakcyjnych propozycji w swojej miejscowości, to wybierają się po nią do centrum gminy, gmin sąsiednich – Niepołomic, Wieliczki, a zwłaszcza do Krakowa, m.in. do kina czy muzeum. Jednakże wyjazdy do stolicy realizowane są rzadko – kilka razy w roku – w związku z tym tylko 20% badanych zgodziło się ze stwierdzeniem „Często jeżdżę do Krakowa, bo tylko tam są ciekawe zajęcia i wydarzenia”, podczas gdy aż 60% było przeciwnego zdania.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Na temat kosztów oferty czasu wolnego dostępnej w gminie zdania były podzielone, a średnie oceny raczej niskie (2,8 – kulturalna, 2,6 – sportowa). W przypadku oferty sportowej blisko połowa badanych nie zajęła jednoznacznego stanowiska (wskazania „ani dobrze, ani źle”), z kolei pozytywne odpowiedzi stanowiły zaledwie 16%, a negatywne 36%. Seniorzy nieco przychylniej ocenili pod tym kątem ofertę kulturalną: 1/3 opinii była przychylna, tyle samo było głosów krytycznych. Dostępność cenowa oferty mogłaby być w opinii badanych większa, jednak należy pamiętać, że koszty nie stanowią dla większości ankietowych istotnej bariery uczestnictwa – 22% seniorów przyznało, że często rezygnuje z udziału w zajęciach w gminie z powodu zbyt wysokiego kosztu, jednak aż 56% ten problem nie dotyczy. Dla połowy respondentów kwestie transportowe nie były częstym utrudnieniem w korzystaniu z oferty, a co trzeci senior zadeklarował, że nie ma możliwości dojazdu na interesujące zajęcia. W przypadku tej grupy mieszkańców mobilność dodatkowo ograniczają problemy zdrowotne, zwłaszcza ruchowe.

Tym, co może stanowić większe wyzwanie, jest dopasowanie oferty do poszczególnych grup wiekowych (dzieci, młodzież, seniorzy). Ten element oferty pozytywnie oceniło mniej niż 8% seniorów, dominowały opinie krytyczne. Na brak zróżnicowania oferty kulturalnej wskazywał co drugi badany, a o sportowej negatywnie wypowiadało się 3 na 5 ankietowanych.

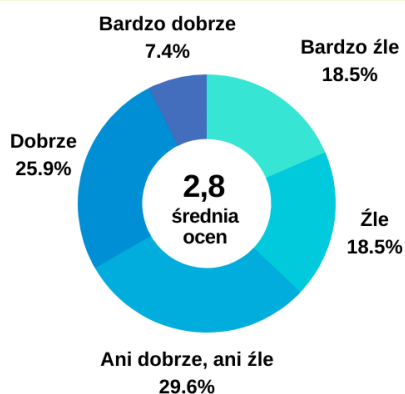
Dostępność sal, w których mieszkańcy mogą organizować sobie czas wolny, jest oceniana pozytywnie niemal przez tyle samo osób, co negatywnie. Mieszkańcy mogą korzystać ze świetlic wiejskich, a także z sali widowiskowej Urzędu Gminy, natomiast na terenie gminy brakuje innych miejsc spotkań – typu kawiarnia.

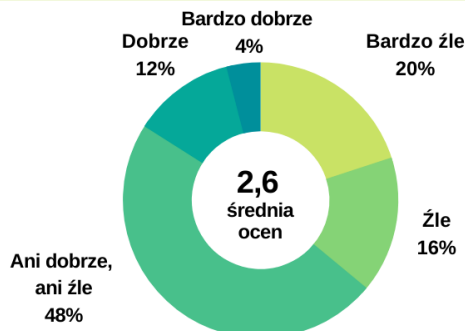
„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Uczestnicy mieli zróżnicowane zdania na temat działalności organizacji i stowarzyszeń funkcjonujących na terenie gminy: liczba pozytywnych i negatywnych opinii była do siebie zbliżoną, a wielu badanych nie obrało jednoznacznego stanowiska (37% wskazań dla „ani dobrze, ani źle”). Może to mieć związek z niewielką liczbą organizacji, których działalność jest przez mieszkańców dostrzegana: badani odnosili się do oferty dostarczanej przez wąskie grono takich podmiotów.

KOSZT UCZESTNICTWA W WYDARZENIACH I ZAJĘCIACH W GMINIE

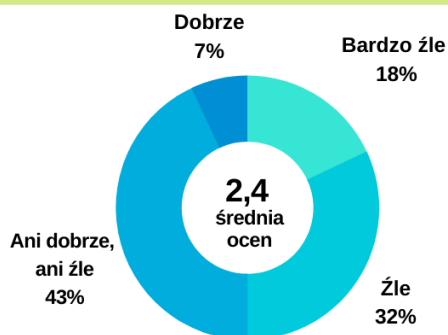

WYDARZENIA I ZAJĘCIA KULTURALNE

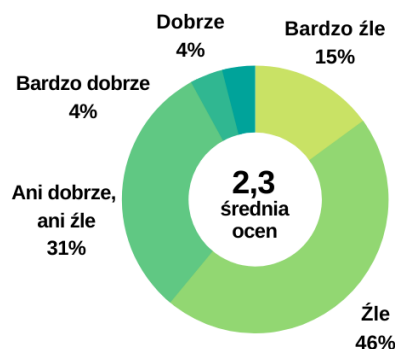

WYDARZENIA I ZAJĘCIA SPORTOWE

DOPASOWANIE OFERTY DO RÓŻNYCH GRUP WIEKOWYCH

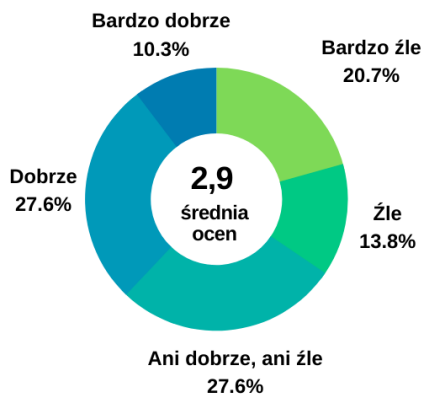

OFERTA KULTURALNA

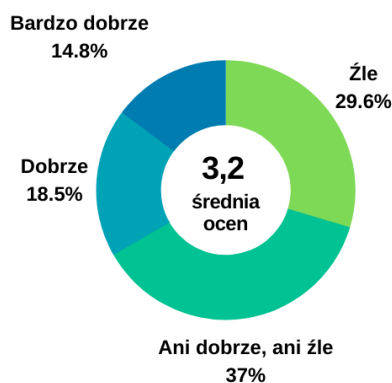

OFERTA SPORTOWA

DOSTĘPNOŚĆ SAL/MIEJSC, W KTÓRYCH MIESZKAŃCY SAMI MOGĄ ORGANIZOWAĆ SOBIE CZAS WOLNY

DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA LOKALNYCH ORGANIZACJI, FUNDACJI, STOWARZYSZEŃ

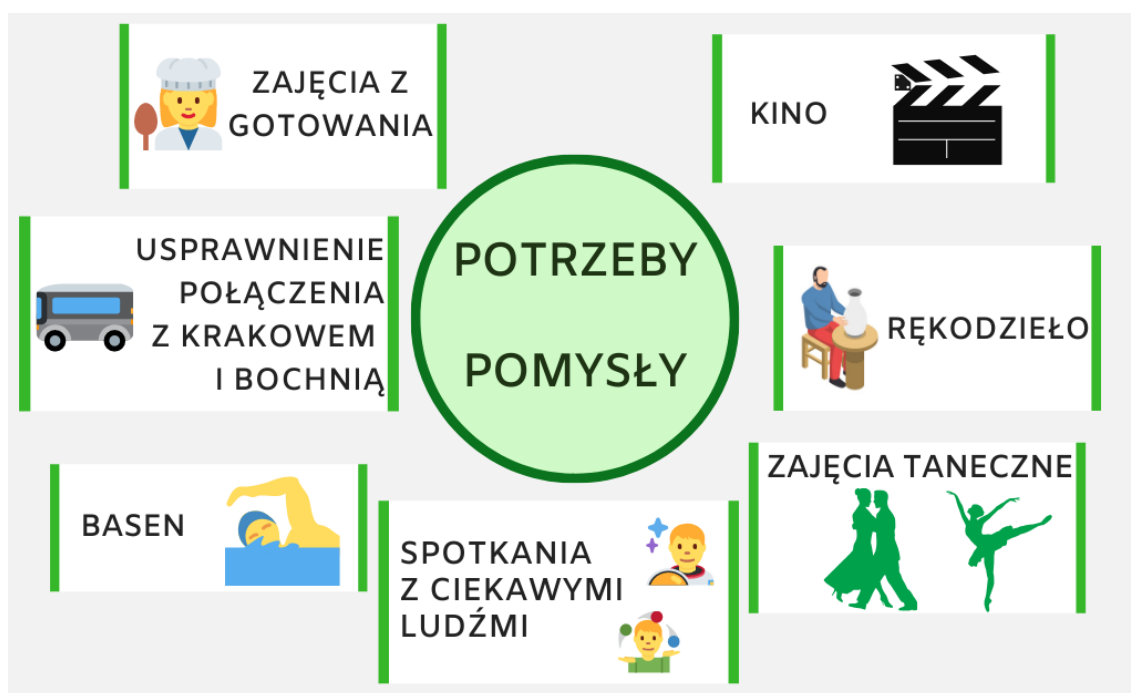

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Seniorzy mieli też kilka propozycji w zakresie rozwoju oferty spędzania czasu wolnego na terenie gminy. Pomysły dotyczyły zarówno wydarzeń i zajęć kulturalno-rozrywkowych, jak i sportowych. Badani zgłosili zapotrzebowanie na:

- rozszerzenie puli lokalnych zajęć i wydarzeń warsztatów/kursów tematycznych, np. rękodzielniczych, tanecznych, literackich oraz większej liczby wyjazdów integracyjnych;
- rozwój oferty Biblioteki: większa liczba spotkań „z ciekawym człowiekiem”, zapewnienie większej sali na realizację spotkań, wydarzeń kulturalnych;
- wykorzystanie potencjału tkwiącego w wiejskich domach kultury – w obiektach niewiele się dzieje, a tym bardziej – brakuje stałej oferty, trudno znaleźć też informacje na ten temat; Obecnie w opinii seniorów świetlice służą przeważnie jako miejsca wesel oraz zajęć dla młodzieży;
- zapewnienie lepszej komunikacji autobusowej na terenie gminy, ale także w kierunku Bochni czy też Krakowa;
- wprowadzenie nowego rodzaju oferty: utworzenie basenu, lokalnego kina;
- ofertę sportową dla seniorów: stałe zajęcia gimnastyczne w poszczególnych sołectwach, utworzenie lub przystosowanie sali/objektu do tego rodzaju zajęć (wyposażonego i zaprojektowanego specjalnie z myślą o seniorach);
- utworzenie dziennego domu pobytu dla seniora oraz organizacja wyjazdów/zajęć rehabilitacyjnych.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Część 3. Wnioski i rekomendacje w zakresie rozwoju oferty

Ta część zawiera najważniejsze wnioski na temat dostępnej oferty na terenie gminy Kłaj oraz wskazuje na główne kierunki jej rozwoju pod kątem potrzeb i rekomendacji. Podsumowanie to opiera się na danych przedstawionych w poprzednich rozdziałach dotyczących m.in. mocnych i słabych stron oferty spędzania czasu wolnego, aktywności kulturalnej i preferencji mieszkańców, a także potrzeb i uwag zebranych od lokalnych twórców/organizatorów oferty.

Obecnie dostępna oferta kulturalna w gminie Kłaj – główne wnioski

Oferta obecnie dostępna w gminie jest przystępna cenowo (wiele bezpłatnych lub niedrogich propozycji), a w przypadku wydarzeń i zajęć sportowych – coraz bardziej zróżnicowana. Występuje też stosunkowo wiele propozycji skierowanych do dzieci, rozwija się oferta dedykowana seniorom.

Mieszkańcy uczestniczący w opracowaniu diagnozy raczej pozytywnie oceniali aktywności, w których biorą udział. Seniorzy to grupa aktywna, uczestniczą głównie w zajęciach i wydarzeniach organizowanych na terenie gminy i bardzo sobie cenią ofertę UTW. Ogólnie jednak dość krytycznie oceniają ofertę kulturalną, a zwłaszcza sportową, dostępną w gminie (i w poszczególnych miejscowościach). W przypadku dzieci i młodzieży dominują aktywności sportowe i edukacyjne, dość popularne są też zajęcia muzyczne. Uczniowie zazwyczaj korzystają z takiej oferty na terenie gminy czy w gminach sąsiednich (Niepołomice, Wieliczka) i są raczej zadowoleni z form, w których uczestniczą, zwłaszcza jeżeli są to zajęcia, na które sami się zapisują i łączą z realizacją indywidualnych pasji. Młodzież to grupa dość krytyczna jeśli chodzi o ogólną ocenę oferty dostępnej w gminie i w miejscowościach. Przedstawiciele wszystkich badanych grup wiekowych niektórych propozycji muszą szukać poza gminą – wizyty w kinie, teatrze, filharmonii czy muzeum wiążą zazwyczaj się z wyjazdem do Krakowa.

Nowi mieszkańcy napływowi choć często pracują w Krakowie, to szukają oferty – dla siebie i dzieci - na terenie gminy. Wielu z nich to osoby przyzwyczajone do pewnych aktywności i sposobów spędzania czasu wolnego i próbują ją znaleźć w nowym miejscu zamieszkania – dopisują się do Biblioteki, pytają o zajęcia zorganizowane, starają się też integrować.

Zauważalną tendencją jest lokalny patriotyzm dotyczący bardziej miejscowości/sołectwa niż gminy, którego przejawem jest tworzenie oferty w mniejszej skali (dla danej miejscowości), a i uczestniczenie głównie w tym, co odbywa się na terenie sołectwa.

Do bardziej widocznych uczestników oferty artystyczno-edukacyjnej należą dzieci i seniorzy. Wśród odbiorców oferty kulturalnej funkcjonuje niewielka grupa stałych bywalców – osób, które pojawiają się na większości spotkań literackich, wykładów, koncertów itp. (duża ich część to seniorzy). Natomiast mniej widoczna jest młodzież oraz osoby dorosłe poniżej 40 r.ż. – wynika to także z braku stałych propozycji dla tych grup. Mieszkańcy w przedziale wiekowym 25-40 korzystają zatem z ogólnodostępnej oferty: spędzają czas w kręgielni, razem z dziećmi biorą udział w warsztatach rodzinnych, imprezach lokalnych, wydarzeniach sportowych. Według lokalnych ekspertów wielu młodych mieszkańców uczy się lub pracuje w Krakowie, Bochni i tam przebywa

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

do późnych godzin, korzysta z oferty, np. zumba, nauki tańca. W związku z tym nie mają oni czasu na udział w zajęciach czy wydarzeniach odbywających się w gminie.

Ze względu na specyfikę gminy wiejskiej (małą liczbę instytucji), istotną rolę w tworzeniu oferty odgrywają mieszkańcy: zarówno indywidualne osoby, sołtysi, jak i nieformalne grupy czy stowarzyszenia. Dzięki ich aktywności na terenie gminy pojawiają się nowe zajęcia i wydarzenia (np. oferta kierowana do seniorów – UTW, Klub Seniora prowadzony przez Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Targowisko; dziecięca sekcja szachowa – „Szachownica” itp.), działają regionalne zespoły, kluby sportowe. W ostatnim czasie zauważa się też odradzanie się popularności kół gospodyń wiejskich (z jednoczesnym „odmładzaniem” składu).

Współpraca przebiega głównie lokalnie: stowarzyszenia czy grupy mieszkańców mogą liczyć na wsparcie gminy (dotacje celowe, pomoc w zakresie promocji, nieodpłatne udostępnianie pomieszczeń), organizatorzy oferty współpracują też ze szkołami, czasami na zasadzie barteru (np. stowarzyszenie realizuje warsztaty dla dzieci, a szkoła użycza sali). Organizatorzy/twórcy w celu rozwoju tworzonych propozycji budują także sieci indywidualnych kontaktów, współdziałają z organizacjami z poza gminy, np. Krakowa. Powstają też czasowe partnerstwa międzygminne np. pomiędzy kołami gospodyń czy uniwersytetami trzeciego wieku z terenu powiatu wielickiego – pod kątem realizacji konkretnego projektu. Współpraca między sąsiednimi gminami odbywa się sporadycznie, głównie w zakresie okazjonalnej organizacji większych wydarzeń, których zasięg obejmuje kilka gmin czy w zakresie promocji, udostępniania informacji. Zauważa się też przepływ odbiorców: mieszkańcy Kłaja stanowią 1/3 czytelników Biblioteki w Niepołomicach, korzystają z oferty niepołomickich domów kultury, sportowych wydarzeń w Solnym Mieście, chętnie biorą udział w większych wydarzeniach odbywających się u sąsiadów typu Pola Chwały. Z kolei na turnieje piłki nożnej halowej organizowane w Szarowie przybywają mieszkańcy powiatu bocheńskiego, Wieliczki, Staniątek, a wysoki poziom oferty muzycznej w Pałacu Żeleńskich w Grodkowicach przyciąga melomanów z różnych części województwa. Nie można mówić jednak o stałej współpracy między instytucjonalnymi organizatorami oferty czasu wolnego z terenu LGD „Powiatu Wielickiego” – ma ona charakter bardziej projektowy, doraźny i sporadyczny, co wynika z kwestii organizacyjno-finansowych. Dlatego też tak istotne są działania LGD nakierowane na inicjowanie i wspieranie współpracy międzygminnej i międzyinstytucjonalnej w zakresie tworzenia wspólnych elementów oferty, np. wydarzeń, imprez, konkursów itp.

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

Główne kierunki rozwoju oferty czasu wolnego w gminie Kłaj i rekomendacje w tym zakresie

Rozwój oferty czasu wolnego powinien przede wszystkim opierać się na rozbudowie oferty artystyczno-edukacyjnej – zwiększaniu jej różnorodności, tworzeniu propozycji dla różnych grup wiekowych. Bardzo istotne jest wspieranie już istniejących inicjatyw, a także dbanie o cykliczność wydarzeń. Ważnym kierunkiem jest też profesjonalizacja realizacji oferty – tworzenie struktury dla pełniejszej działalności domów kultury czy poznawanie potrzeb mieszkańców poprzez prowadzenie diagnoz i ewaluacji. Dla gminy Kłaj można wymienić następujące szczegółowe kierunki rozwoju oferty:

- rozszerzanie i podnoszenie jakości oferty kulturalnej (artystyczno-edukacyjnej) – cykliczność inicjatyw skierowanych do różnych grup odbiorców (w tym dla osób w wieku 20-40), rozwój propozycji weekendowych, wzmocnienie oferty w sezonie jesienno-zimowym o regularnie realizowane niewielkie wydarzenia, utworzenie sceny pozwalającej na wystawianie sztuk teatralnych, realizacja pokazów filmowych, latem w formie kina plenerowego itp. Zwiększanie różnorodności oferty: spotkania literackie, prelekcje/wykłady dotyczące historii, ale i tematów współczesnych, koncerty, spektakle, zajęcia muzyczne, plastyczne;
- rozbudowa oferty senioralnej: większa liczba wydarzeń, w których seniorzy chętnie uczestniczą tj. koncerty, spektakle, występy chórów, wspólne śpiewanie itp., a także wprowadzenie zajęć z gimnastyki z elementami rehabilitacji. W tym kontekście ważne jest, aby wspierać tworzenie Klubów Seniora we wszystkich sołectwach, w ramach których osoby starsze mogą się co tydzień spotykać, rozmawiać, wspólnie szydełkować itp.;
- uzupełnianie oferty dla młodzieży – organizacja większej liczby turniejów sportowych, wypracowanie atrakcyjnych dla tej grupy propozycji w zakresie oferty artystyczno-edukacyjnej, np. warsztaty teatralne, zajęcia z programowania/ korzystania z nowoczesnych technologii;
- wzmacnianie współpracy między organizatorami/twórcami oferty – realizacja wspólnych inicjatyw edukacyjno-kulturalnych w gminie (współpraca instytucji ze szkołami w zakresie tworzenia i realizacji programów dla uczniów), poprawa koordynacji oferty – wspólny kalendarz, wymiana informacji i wzajemna promocja;
- uzupełnianie oferty sportowej: o elementy infrastruktury np. tor rolkarski, orlik, obiekt socjalny przy boisku klubu w Szarowie, siłownia zewnętrzna, ale też poprzez większe zróżnicowanie oferty zajęciowej dla różnych grup wiekowych (w tym osób między 20 a 40 r.ż), np. zumba, fitness, joga, taniec itp.;
- nacisk na poznawanie historii regionu, budowania relacji/poczucia zakorzenienia – nie tylko z miejscowością zamieszkania, ale i gminą, np. utworzenie programu dla uczniów w atrakcyjny sposób przybliżającego historię/dziedzictwo kulturalne gminy. W tym kontekście bardzo ważne jest wznowienie działalności Gminnej Izby Regionalnej

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

(zapewnienie siedziby/ miejsca), a także wspieranie rozwoju tej instytucji (w kierunku np. stworzenia muzeum);

- usprawnienie działań informacyjnych – wypracowanie możliwie pełnego zbioru oferty realizowanej przez różne podmioty dla różnych sołectw (np. w formie kalendarium wydarzeń na dany miesiąc) i udostępnianie go w Internecie oraz w wersji papierowej, np. w prasie gminnej, w formie ulotek/broszur. Warto także wypracować strategię promocyjną, która pozwoli na dotarcie do nowych osób i poszerzenie grona stałych odbiorców oferty;
- tworzenie przestrzeni do spotkań – znalezienie miejsca dla kawiarni, czytelno-kawiarni, np. wykorzystanie do tego celu wagonu tramwajowego; rozwój otwartych przestrzeni publicznych. W tym kontekście warto wspomnieć o podejmowanych przez Gminę działaniach i planach w tym zakresie, m.in. rewitalizacja centrum Kłaja (strefa odpoczynku, zieleni, mała architektura), zagospodarowany teren rekreacyjny nad Rabą z m.in. kąpieliskiem, boiskami, małą architekturą (projekt międzygminny, realizacja planowana do końca 2021 r.). Ciekawym uzupełnieniem przestrzeni publicznych mogłyby okazać się interaktywne artystyczne formy przestrzenne – interakcja ze sztuką współczesną to dobry sposób na wzbudzenie zainteresowania sztuką zwłaszcza u najmłodszych mieszkańców;
- profesjonalizacja i wzmocnienie oferty instytucjonalnej – utworzenie Centrum Kultury w Kłaju (działanie obecnie realizowane przez gminę) – który będzie pełnił funkcję głównego ośrodka, nadzorował pracę wszystkich domów kultury funkcjonujących na terenie gminy. Pozwoli to na lepsze wykorzystanie istniejących zasobów (światlic wiejskich) i rozwój stałej, cyklicznej, oferty w sołectwach. Lokalni eksperci wskazywali, że dobrą inspiracją w zakresie funkcjonowania tego typu instytucji jest Małopolskie Centrum Dźwięku i Słowa w Niepołomicach – ze względu na bogatą ofertę muzyczną i kino oraz Dom Pełen Kultury w Staniątkach – także ze względu na zróżnicowanie oferty (aktywności artystyczne oraz sportowe dla różnych grup wiekowych), przyjazną przestrzeń oraz otwartość na potrzeby mieszkańców.

Kluczowe potrzeby twórców/organizatorów oferty, wsparcie niezbędne do rozwoju oferty

Lokalni twórcy/organizatorzy oferty czasu wolnego, aby realizować swoje plany rozwojowe i tworzyć propozycje na jak najwyższym poziomie, zgłaszali potrzeby dotyczące:

- rozwoju infrastruktury – tworzenie nowych przestrzeni/pomieszczeń do realizacji działalności kulturalnej, w tym zapewnienie miejsc pozwalających na magazynowanie materiałów, niezbędnego wyposażenia itp.;
- wzmocnienia potencjału kadrowego – zatrudnienie osób profesjonalnie zajmujących się animacją/koordynacją oferty w wiejskich domach kultury (np. na pół etatu, odciążenie sołtysów obecnie opiekujących się światlicami);

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

- większego wsparcia finansowego – zwłaszcza na inicjatywy kulturalno-artystyczne, organizację dużych wydarzeń, ale też na rozwój infrastruktury, doposażenie, dodatkowych pracowników.

Lokalni twórcy/organizatorzy oferty kulturalnej zwracali uwagę na istotną rolę dodatkowych źródeł finansowania w kontekście rozwoju oferty w gminie, w tym także wsparcia finansowego oferowanego przez LGD. Odwoływano się do dotychczasowej współpracy z LGD, dzięki której możliwa była realizacja wydarzeń dla mieszkańców, zakup niezbędnego wyposażenia itp. Wskazywano, że jest to wsparcie potrzebne i powinno być nadal dostępne w kolejnych latach – w tym zakresie zgłaszano następujące sugestie:

- zapewnienie wsparcia zarówno na większe działania prowadzone przez gminę (np. organizacja dużych wydarzeń, imprez, które są kosztowne, a jednocześnie cieszą zainteresowaniem mieszkańców typu Dzień Ziemniaka, Piknik u Wójta), jak i na działania lokalne animowane przez stowarzyszenia, grupy mieszkańców. Zwłaszcza dotyczy to takich przedsięwzięć jak: organizacja lokalnych imprez, turnieje sportowe, projekcje filmowe (letnie kino „pod chmurką”), inicjatywy historyczne regionalne – np. wystawy, warsztaty dotyczące dziedzictwa kulturowego gminy; realizacja projektów edukacyjnych i kulturalnych; wspieranie działalności zespołów regionalnych, kół gospodyń wiejskich, m.in. możliwość zakupu instrumentów, strojów ludowych itp.;
- możliwość doposażenia instytucji i stowarzyszeń (sprzęt, materiały), a także wsparcie ukierunkowane na tworzenie nowej infrastruktury czasu wolnego (np. ścianka wspinaczkowa, scena), odnowę istniejącej;
- możliwość realizacji warsztatów wyjazdowych, wizyt studyjnych poza gminą, pozwalających na zdobycie nowej wiedzy i doświadczeń.